

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΠΑΤΡΑ)

**ΘΕΜΑ: Οι επιπτώσεις της κρίσης στις ροές εμπορίου των
μελών χωρών της Ευρωζώνης**

Εισηγητής: Αδαμόπουλος Νίκος

Φοιτητής: Γκανέτσος-Αγαδάκος Πέτρος

ΠΑΤΡΑ 2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
1.ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ	6
1.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	6
1.2ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	7
1.2.1ΕΚΑΧ	7
1.2.2.ΕΟΚ	7
1.2.3ΕΚΑΕ	8
1.3ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΊΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΟΝΕ.....	9
1.4ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε	12
1.4.1Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	12
1.4.2Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	14
1.4.3Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.....	18
1.4.4 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.....	20
1.4.5 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.....	21
1.4.6 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	24
1.4.7 Ελεγκτικό συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	25
1.4.8 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης.....	26
1.4.9 Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	27
1.4.10 Επιτροπή των Περιφερειών.....	29
1.4.11 Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.....	30
1.4.12 Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων	32
1.4.13 Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής.....	33
1.4.14 Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων.....	34
1.5ΕΙΔΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ	35
2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ	37
2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	37
2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΗΣΙΜΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ	38
2.3 Η ΑΝΑΓΚΗ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	42
2.4 ΟΦΕΛΗ-ΑΝΑΓΚΕΣ-ΚΙΝΔΥΝΟΙ	44
2.5 ΟΙ ΟΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	49
2.6 ΘΕΩΡΙΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	52
2.6.1 Η θεωρία των εμποροκρατών	52
2.6.2 Το θεώρημα του απόλυτου πλεονεκτήματος	53
2.6.3 Η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος ή συγκριτικού κόστους.....	54
2.6.4 Η θεωρία του <i>Heckscher – Ohlin</i>	55
3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	58
3.1 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	58
3.2 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	59
3.3 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	60
4. Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ	63
4.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.....	63
4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ – ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ	65
4.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ	66
4.4 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	67
4.5 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ	68
4.6 ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	69

4.7 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	70
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	72

Περίληψη

Σκοπός της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας είναι η αναφορά των επιπτώσεων της τωρινής οικονομικής κρίσης στο διεθνές εμπόριο δηλαδή στις ροές του, στις εισαγωγές – εξαγωγές της Ευρωζώνη.

Η πτυχιακή μου εργασία δομείται σε πέντε κεφάλαια από τα οποία τα πρώτα τέσσερα αναλύουν διεξοδικά τα θέματα που πρέπει να αναλυθούν έτσι ώστε να οδηγηθούμε σε ένα σωστό συμπέρασμα το οποίο αναφέρεται περιληπτικά και στο πέμπτο κεφάλαιο.

Στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στα όργανά της και στον τρόπο λειτουργίας της. Στο 2^ο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο διεθνές εμπόριο, αναλύουμε βασικές θεωρίες και αναφέρουμε τα οφέλη, τους κινδύνους αλλά και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται εξ' αιτίας του. Στο 3^ο κεφάλαιο αναλύουμε την τωρινή οικονομική κρίση, τα αίτια δημιουργίας της και της επιπτώσεις που προξένησε. Ενώ στο 4^ο κεφάλαιο επικεντρωνόμαστε στην Ευρωζώνη και βλέπουμε την κρίση σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εισαγωγή

Λόγω της παγκοσμιοποίησης η αλληλεξάρτηση των κρατών καθίσταται αναγκαία αλλά και πιο έντονη από παλαιότερες εποχές. Το γεγονός αυτό μας ωθεί να μελετήσουμε σε βάθος το θεσμό του διεθνούς εμπορίου καθώς παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των οικονομιών.

Η σημαντικότητα του διεθνούς εμπορίου φαίνεται από το γεγονός ότι συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικότητας αλλά και στην διάχυση γνώσεων και τεχνολογίας. Αυτό συμβαίνει διότι έρχονται σε επαφή διάφορες χώρες από τις οποίες η καθεμιά ξεχωριστά μπορεί να υπερέχει σε ένα διαφορετικό κλάδο από την άλλη και να ανταλλάσσουν μεταξύ τους αυτές τις γνώσεις υπεροχής με αποτέλεσμα να αναπτυχθούν εξίσου και οι υπόλοιπες.

Θα πρέπει λοιπόν να υπάρχει μια συστηματική παρακολούθηση στην πορεία των εγχωρίων οργανισμών αλλά και των τάσεων της παγκόσμιας αγοράς καθώς αυτές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην βιωσιμότητα τους. Μπορούμε να πούμε με σιγουριά πως οι κανόνες του εμπορίου διαμορφώνονται από το παγκόσμιο σκηνικό.

1. Ευρωπαϊκή Ένωση

1.1 Γενικές αναφορές

Μετά το 2^ο Παγκόσμιο πόλεμο οι ηγέτες των χωρών της Ευρώπης κατάλαβαν πως πρέπει να παρθούν κάποιες αποφάσεις έτσι ώστε να μην επαναληφθούν τέτοια γεγονότα. Έκτοτε άρχισαν οι έντονες συζητήσεις για την δημιουργία μιας ένωσης των χωρών της συγκεκριμένης ηπείρου σε πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και νομισματικό επίπεδο. Μάλιστα πλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών μέχρι σήμερα στην παγκόσμια ιστορία.

Αν γυρίσουμε το χρόνο πίσω θα δούμε πως ακόμα και στα κείμενα του Γάλλου συγγραφέα Βίκτωρος Ουγκώ (1849) αναφέρεται η Ευρώπη ως *Ηνωμένα Έθνη της Ευρώπης*. Αυτή ήταν και η πρώτη αναφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έναν αιώνα αργότερα ξαναγίνεται λόγος για την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά αυτήν την φορά το θέμα το θίγει ένα πρόσωπο από το πολιτικό σκηνικό, ο *Churchill Winston* (Άγγλος πρωθυπουργός) όπου και προτείνει την δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης. Βέβαια ο *Churchill Winston* προωθούσε σαν πρώτο βήμα την σύμπραξη Γαλλίας-Γερμανίας. Αυτό το γεγονός διαδραματίστηκε στη Ζυρίχη σε μια ομιλία του Άγγλου πρωθυπουργού στις *19/09/1946*. Μπορούμε να πούμε πως η ενότητα θεωρήθηκε από πολλούς ως η *μοναδική διαφυγή* από ακραίες μορφές εθνικισμού, που είχαν καταστρέψει την ήπειρο.

Βέβαια όπως προείπαμε μετά το 2^ο Παγκόσμιο πόλεμο η Ευρώπη είχε διαλυθεί, έτσι λοιπόν η Αμερική βρήκε την ευκαιρία να επέμβει σε αυτήν με αφορμή την πρόθεση της για οικονομική βοήθεια στις χώρες που επλήγησαν από το πόλεμο. Οι συγκεκριμένες χώρες ήταν 16 και ανάμεσά τους βρισκόταν και η Ελλάδα.

1.2 Ευρωπαϊκές Κοινότητες

1.2.1 ΕΚΑΧ

Σιγά-σιγά άρχισαν να δημιουργούνται οι πρώτες κοινότητες της Ευρώπης οι οποίες είχαν έναν συγκεκριμένο σκοπό λειτουργίας. Η πρώτη Ευρωπαϊκή Κοινότητα λοιπόν ήταν η *Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)* η οποία ιδρύθηκε στις *18/04/1951* με την *Συνθήκη των Παρισίων*, αλλά ετέθη σε ισχύ στις *25/07/1952*. Τα ιδρυτικά μέλη λοιπόν της συγκεκριμένης κοινότητας ήταν οι εξής χώρες : *Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο* και *Ολλανδία*. Ο σκοπός της κοινότητας ήταν να θέσει την παραγωγή και εμπορία του *άνθρακα* και του *χάλυβα*, δηλαδή των δύο κύριων πρώτων υλών της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας.

Ουσιαστικά η αποστολή της ΕΚΑΧ ήταν η *οικονομική ανάπτυξη* και η *πολιτική επέκταση* των μελών της και αυτό κατάφερε να το προωθήσει με την δημιουργία μιας κοινής αγοράς. Μάλιστα η ΕΚΑΧ θεωρείται η αρχή της δημιουργίας της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ουσιαστικά η υπαγωγή του άνθρακα και του χάλυβα, τα οποία είναι προϊόντα απαραίτητα για πολεμικούς εξοπλισμούς, έγινε για την ικανοποίηση δυο στόχων

- να κάνει αδύνατη μια νέα σύγκρουση μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας και
- να θέσει τις βάσεις για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδίας.

1.2.2. ΕΟΚ

Η δεύτερη κοινότητα λοιπόν ήταν η *Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)* η οποία ιδρύθηκε με την *Συνθήκη της Ρώμης* στις *25/03/1957*. Μάλιστα από τα ίδια κράτη μέλη της ΕΚΑΧ (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία). Η ίδρυση της επέτρεπε την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, προσώπων, κεφαλαίων και υπηρεσιών. Ουσιαστικά τα κράτη μέλη εκχώρησαν το κυριαρχικό δικαίωμα της δασμολογικής πολιτικής.

Η συνθήκη δημιουργίας της ΕΟΚ ήταν απλώς ένα γενικό πλαίσιο δράσης, δηλαδή απαριθμούσε στόχους αφήνοντας στα θεσμικά όργανα την ελευθερία δράσης για

την εκπλήρωσή τους. Πρέπει να τονίσουμε πως και σε αυτήν την συνθήκη όπως και στην Συνθήκη των Παρισίων οι εξουσίες της κοινότητας περιορίζονται στο οικονομικό τομέα. Μπορούμε να πούμε πως η οικονομική ολοκλήρωση επελέγη ως το μέσο για την επίτευξη της βελτίωσης της οικονομικής αλλά και της κοινωνικής ευημερίας των χωρών μελών της κοινότητας. Αυτό εν τέλει οδήγησε στην προώθηση της πολιτικής ολοκλήρωσης.

Οι στόχοι της ΕΟΚ ήταν:

- η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των μελών της
- η συνεχής επέκταση της οικονομίας
- η αύξηση της σταθερότητας
- η ανάπτυξη στενών σχέσεων των κρατών-μελών της
- η ύπαρξη μιας αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων της κοινότητας

1.2.3 **ΕΚΑΕ**

Η τρίτη κοινότητα ήταν η *Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)* η οποία ιδρύθηκε και αυτή με τη συνθήκη της Ρώμης στις **25/03/1957**. Σκοπός λοιπόν αυτής της κοινότητας ήταν να θέσει υπό κοινό έλεγχο και διαχείριση την παραγωγή αλλά και τη διάθεση της ατομικής ενέργειας.

Απώτερος σκοπός της ΕΚΑΕ ήταν η δημιουργία μιας κοινής αγοράς ατομικής ενέργειας. Στόχος της μάλιστα ήταν να αναπτύξει την παραγωγή της στα κράτη μέλη, προκειμένου να καλυφθούν οι ενεργειακές τους ανάγκες και να εξάγεται το πλεόνασμα εκτός της Ένωσης, με την όλη διαδικασία να βρίσκεται υπό κοινή εποπτεία. Το πλέον αξιοσημείωτο αυτής της κοινότητας είναι ότι ήταν η μόνη από τις τρεις που δεν ιδρύθηκε με συγκεκριμένο χρονικό περιορισμό (οι άλλες δύο ιδρύθηκαν αρχικά με ορίζοντα τα 50 χρόνια).

Τελικά στις **8/04/1965** συγχωνεύτηκαν και οι τρεις αυτές κοινότητες σε μία, υπό την ονομασία *Ευρωπαϊκές Κοινότητες*. Η *Συνθήκη Συγχώνευσης* τέθηκε σε ισχύ

την **1/071967**. Ιδρύθηκε έτσι μια κοινή Επιτροπή η γνωστή **Κομισιόν** και για τις τρεις Κοινότητες και ένα κοινό Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με κοινό προϋπολογισμό. Η κοινή ονομασία «Ευρωπαϊκές Κοινότητες» θεωρείται ότι έχει την αφετηρία της σε αυτήν τη συνθήκη. Η επίσημη ονομασία της ήταν "Συνθήκη που ιδρύει ένα κοινό Συμβούλιο και μια κοινή Επιτροπή για τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες".

Η συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Ένωση τροποποιώντας τις ιδρυτικές συνθήκες των κοινοτήτων και θεσπίζοντας νέες διατάξεις. Όπως ήταν οι διατάξεις για την Οικονομική και Νομισματική ένωση που αφορούσαν την μεταξύ άλλων τα τρία στάδια της και τα κριτήρια σύγκλισης, οι διατάξεις για την Κοινή Εξωτερική πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας . Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου του 1993 και αποτελεί την γενέθλια ημερομηνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3 Τα στάδια Ίδρυσης της ΟΝΕ

Λοιπόν αξίζει να σημειώσουμε πως και μετά την συνθήκη του Μάαστριχτ η ΕΟΚ δεν μετονομάστηκε τυχαία σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτό έγινε για να εκφράσει την βούληση των κρατών μελών της να επεκταθούν και σε μη οικονομικούς τομείς.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ρώμης, ο βασικός στόχος της ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής είναι

- η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών υπό την επιφύλαξη του στόχου αυτού
- η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Κοινότητα, σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

Οι δράσεις αυτές των κρατών μελών και της Κοινότητας συνεπάγονται την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών:

- σταθερές τιμές
- υγιή δημόσια οικονομικά
- υγιείς νομισματικές συνθήκες και

- σταθερό ισοζύγιο πληρωμών (άρθρο 119 ΣΛΕΕ, πρώην άρθρο 4 ΣΕΚ).

Μπορούμε να πούμε πως η Ε.Ε κατάφερε να προετοιμάσει αρκετά καλά την μετάβαση προς το ενιαίο νόμισμα ονόματος Ευρώ. Βέβαια η διαδικασία αυτή χωρίστηκε σε τρία στάδια.

Το **πρώτο στάδιο**, το οποίο άρχισε την **1η Ιουλίου 1990** συγχρόνως με την εφαρμογή της οδηγίας για την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων, σήμανε στην πραγματικότητα την εκκίνηση της όλης διαδικασίας. Αυτή η φάση είχε σαν βασικούς στόχους την επίτευξη μιας μεγαλύτερης σύγκλισης μεταξύ των οικονομικών-πολιτικών και μιας πιο στενής συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών, συμπεριλαμβανόμενης της μεγαλύτερης συνοχής μεταξύ των νομισματικών πρακτικών στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Το **δεύτερο στάδιο** της οικονομικής και νομισματικής ένωσης άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1994 και τερματίστηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1998. Σε αυτό το στάδιο επέβαλλαν στα κράτη μέλη να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα και να θέσουν σε κίνηση την ανεξαρτησία των Κεντρικών Κρατικών Τραπεζών. Αυτό αποφασίστηκε με την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ένας κανονισμός διευκρινίζει τους ορισμούς που αναφέρονται στη Διαδικασία για τα Υπερβολικά Ελλείμματα (**ΔΥΕ**), συμπεριλαμβανομένου του ορισμού του δημοσίου χρέους, και θεσπίζει κανόνες σύμφωνα με τους οποίους τα κράτη μέλη πρέπει να γνωστοποιούν τα σχετικά στοιχεία στην Επιτροπή, η οποία εκτελεί χρέη στατιστικής αρχής.

Στα πλαίσια της διαδικασίας για την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών, η Συνθήκη απαγορεύει σε αυτές να παρέχουν στις κυβερνήσεις τη δυνατότητα υπεραναλήψεων ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις καθώς επίσης και να αγοράζουν απευθείας από τον εκδότη τους τίτλους του δημοσίου (άρθρο 123 ΣΛΕΕ, πρώην άρθρο 101 ΣΕΚ).

Παράλληλα με την απαγόρευση της άμεσης νομισματικής χρηματοδότησης των δημοσίων ελλειμμάτων και για να υποχρεώσει τις δημόσιες αρχές να δανείζονται με βάση τους νόμους της αγοράς, η Συνθήκη ορίζει ότι απαγορεύεται κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των δημοσίων αρχών στα χρηματοπιστωτικά

ιδρύματα, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας (άρθρο 124 ΣΛΕΕ, πρώην άρθρο 102 ΣΕΚ). Η Συνθήκη επιδιώκει έτσι να θεσμοποιήσει ένα είδος δημοσιονομικού ελέγχου από την ίδια την αγορά.

Στο **τρίτο στάδιο** λοιπόν η Συνθήκη απαιτούσε την επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερής σύγκλισης βάσει τεσσάρων κριτηρίων:

- ποσοστό πληθωρισμού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών
- επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, πράγμα που σημαίνει ότι το δημόσιο έλλειμμα δεν ξεπερνάει το 3% του ΑΕΠ και ότι το συνολικό δημόσιο χρέος δεν ξεπερνάει το 60% του ΑΕΠ
- σταθερή σύγκλιση αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων και
- τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος επί δύο τουλάχιστον χρόνια (άρθρο 140 ΣΛΕΕ, πρώην άρθρο 121 ΣΕΚ και πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος).

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπέραναν ότι ένδεκα κράτη μέλη πληρούσαν τους απαραίτητους όρους για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την 1^η Ιανουαρίου 1999 και ήταν οι εξής χώρες: **Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία.**

Τον Ιούλιο 2000, το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι και η Ελλάδα πληρούσε πλέον τα κριτήρια σύγκλισης και μπορούσε επομένως να υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα [Απόφαση 2000/427]. Το Συμβούλιο είχε ήδη διαπιστώσει ότι η Σουηδία δεν πληρούσε τους απαραίτητους όρους για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, γιατί δεν συμμετείχε στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Δεν εξέτασε εάν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία πληρούσαν τους όρους δεδομένου ότι, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης, το Ηνωμένο Βασίλειο είχε κοινοποιήσει στο Συμβούλιο ότι δεν είχε την πρόθεση να περάσει στην τρίτη φάση της οικονομικής

και νομισματικής ένωσης της 1^{ης} Ιανουαρίου 1999 και ότι η Δανία είχε κοινοποιήσει στο Συμβούλιο ότι δεν θα συμμετείχε στη τρίτη φάση της ΟΝΕ. Η Σλοβενία υιοθέτησε το ενιαίο νόμισμα την 1^η Ιανουαρίου 2007 [Απόφαση 2006/495], η Κύπρος και η Μάλτα την 1^η Ιανουαρίου 2008 [Αποφάσεις 2007/503 και 2007/504], η Σλοβακία, την 1^η Ιανουαρίου 2009 [Απόφαση 2008/608 και κανονισμός 693/2008], η Εσθονία, την 1^η Ιανουαρίου 2011 [Απόφαση 2010/416 και κανονισμός 674/2010]. Η Λετονία υιοθέτησε το ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 2014 [Απόφαση 2013/387 και κανονισμός 678/2013] και, έκτοτε, η **Ευρωζώνη** περιλαμβάνει **18 κράτη μέλη**.

1.4 Τα Θεσμικά όργανα της Ε.Ε

Η ΕΕ κυβερνάται από διάφορα όργανα τα οποία και βοηθούν στην σωστή λειτουργία της. Τα σημαντικότερα όργανα λειτουργίας της είναι η **Επιτροπή**, το **Συμβούλιο** και το **Κοινοβούλιο** βέβαια παρακάτω θα αναλύσουμε όλα τα όργανα της τα οποία συνολικά είναι 14.

1.4.1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** κατέχει την εκτελεστική εξουσία. Αποτελείται αυτήν την περίοδο από 28 Επιτρόπους, ένας από κάθε κράτος μέλος. Η θητεία τους διαρκεί 5 χρόνια. Κάθε επίτροπος αναλαμβάνει την ευθύνη για συγκεκριμένους τομείς πολιτικής σύμφωνα με τα καθήκοντα που του αναθέτει ο πρόεδρος της Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λοιπόν είναι αρμόδια για τη σύνταξη όλων των προτεινόμενων κανόνων, προκειμένου να συντονιστεί η ευρωπαϊκή νομοθεσία. Επίσης ελέγχει, μερικές αντιπροσωπείες και μάλιστα είναι αρμόδια για την λειτουργικότητα της Ένωσης. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και επικυρώνεται από το Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο διορίζει επίσης και τους άλλους επιτρόπους, πάντοτε βέβαια, σε συμφωνία με τον διορισθέντα πρόεδρο. Η έδρα της βρίσκεται στις Βρυξέλες και το Λουξεμβούργο, επίσης διαθέτει γραφεία σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και αντιπροσωπείες στις διάφορες πρωτεύουσες του κόσμου.

Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** έχει ως σκοπό να προασπίσει τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ουσιαστικά επιβλέπει και υλοποιεί τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό το επιτυγχάνει είτε προτείνοντας, όπως προαναφέραμε, νέους νόμους στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, είτε διαχειριζόμενη τον

προϋπολογισμό της ΕΕ και κατανέμοντας τα διαθέσιμα κονδύλια, είτε μεριμνώντας για την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, και τέλος εκπροσωπώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση στη διεθνή σκηνή, για παράδειγμα διεξάγοντας διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών.

Καλό θα ήταν να αναλύσουμε την κάθε αρμοδιότητα ξεχωριστά έτσι ώστε να έχουμε μια καλύτερη εικόνα της λειτουργίας του συγκεκριμένου οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρακάτω ακολουθεί η βαθύτερη ανάλυση τους.

- Υποβολή νομοθετικών προτάσεων: επειδή λοιπόν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει το «Δικαίωμα της Πρωτοβουλίας» μπορεί να προτείνει νέους νόμους έτσι ώστε να προστατεύσει τα συμφέροντα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βέβαια αυτό μπορεί να το κάνει μόνο για θέματα τα οποία δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Ουσιαστικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την πρόταση της προσπαθεί να καλύψει όσο γίνεται μεγαλύτερο φάσμα συμφερόντων των Ευρωπαίων πολιτών. Μάλιστα ζητά τη γνώμη εμπειρογνομόνων που μετέχουν στις διάφορες επιτροπές και ομάδες εργασίας της, ώστε να εξασφαλίσει την δέουσα ρύθμιση όλων των τεχνικών λεπτομερειών. Πραγματοποιεί επίσης και δημόσιες διαβουλεύσεις. Εάν με την πρόταση αυτή συμφωνούν τουλάχιστον οι 14 από τους 28 Επιτρόπους, η πρόταση υποβάλλεται στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Αφού συζητήσουν και ενδεχομένως τροποποιήσουν την πρόταση, τα δύο αυτά όργανα αποφασίζουν εάν θα την εγκρίνουν ώστε να γίνει νόμος.

- Διαχείριση του προϋπολογισμού της ΕΕ και κατανομή των κονδυλίων: Η Επιτροπή από κοινού με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο καθορίζει τις ευρύτερες μακροπρόθεσμες προτεραιότητες για τις δαπάνες της ΕΕ στο λεγόμενο «Δημοσιονομικό πλαίσιο» της ΕΕ. Καταρτίζει επίσης τον ετήσιο προϋπολογισμό που υποβάλλεται προς έγκριση στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, και παρακολουθεί με ποιο τρόπο δαπανώνται τα κονδύλια της ΕΕ -για παράδειγμα, από οργανισμούς, εθνικές και περιφερειακές αρχές. Η διαχείριση του προϋπολογισμού από την Επιτροπή ελέγχεται εξονυχιστικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Η Επιτροπή διαχειρίζεται τα κονδύλια για τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής

Ένωσης (π.χ. για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη) καθώς και προγράμματα όπως το Erasmus (ανταλλαγές φοιτητών).

- Εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λοιπόν ελέγχει κατά πόσο η κάθε χώρα – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζει ορθά το Ευρωπαϊκό δίκαιο. Εάν κρίνει ότι μια εθνική κυβέρνηση αδυνατεί να εφαρμόσει το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποστέλλει αρχικά επίσημη επιστολή ζητώντας από την κυβέρνηση αυτή να διορθώσει το πρόβλημα. Αν δεν υπάρξουν θετικά αποτελέσματα, η Επιτροπή παραπέμπει την υπόθεση στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να επιβάλει κυρώσεις και οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για τις χώρες μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

- Εκπροσώπηση της ΕΕ στη διεθνή σκηνή: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκπροσωπεί όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διεθνείς οργανισμούς όπως είναι και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Διαπραγματεύεται επίσης διεθνείς συμφωνίες για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως τη Συμφωνία Cotonou η οποία συμφωνία έχει ως αντικείμενο την αναπτυξιακή βοήθεια και το εμπόριο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αναπτυσσόμενων χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού Ωκεανού.

1.4.2 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το *Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ή αλλιώς το *Συμβούλιο των υπουργών* κατέχει κατά το ήμισυ τη δεύτερη εξουσία η οποία είναι η νομοθετική. Αποτελείται από τους υπουργούς των κρατών μελών, αρμόδιους βέβαια για την πράξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εξετάζεται. Παραδείγματος χάριν, η ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με τη γεωργία θα αντιμετωπιζόταν από Συμβούλιο που αποτελείται από τους υπουργούς γεωργίας κάθε κράτους - μέλους. Ουσιαστικά το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράφει συμφωνίες για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διάφορους τομείς, όπως είναι το περιβάλλον, το εμπόριο,

η ανάπτυξη, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, η αλιεία, η επιστήμη, η τεχνολογία και οι μεταφορές.

Επιγραμματικά λοιπόν οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι εξής:

- Θεσπίζει τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Κοινοβούλιο έχουν από κοινού τον τελευταίο λόγο για τη νομοθεσία που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Συντονίζει τις οικονομικές πολιτικές των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν πως θέλουν μια συνολική οικονομική πολιτική για την Ευρώπη, την οποία μάλιστα και συντονίζουν οι υπουργοί οικονομικών των κρατών-μελών. Επίσης έχουν θέσει ως στόχο την δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας όπως και την αναβάθμιση της παιδείας, της υγειονομικής περίθαλψης και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.
- Υπογράφει συμφωνίες μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων τρίτων χωρών: Το Συμβούλιο υπογράφει συμφωνίες εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διάφορους τομείς, όπως είναι το περιβάλλον, το εμπόριο, η ανάπτυξη, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, η αλιεία, η επιστήμη, η τεχνολογία και οι μεταφορές.
- Εγκρίνει το ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Το ποσό των χρημάτων που μπορεί να δαπανήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε χρόνο αποφασίζεται από κοινού από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- Χαράσσει εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας: Οι εθνικές κυβερνήσεις λοιπόν διατηρούν τον έλεγχο σε αυτούς τους τομείς, παρόλα αυτά όμως συνεργάζονται για να χαράξουν μαζί μια κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική γνωστή και ως κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λοιπόν είναι ο κύριος φορέας ανάπτυξης αυτής της συνεργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λοιπόν όπως πολύ καλά γνωρίζουμε όλοι μας δεν έχει δικό της στρατό. Έτσι λοιπόν για να μπορεί να αντιδρά ταχύτερα σε τυχόν διεθνείς συγκρούσεις και φυσικές καταστροφές, ορισμένες χώρες της παρέχουν στρατό για τη δημιουργία δύναμης ταχείας αντίδρασης της οποίας ο ρόλος περιορίζεται

στην προσφορά ανθρωπιστικού έργου, σε αποστολές διάσωσης και αποστολές διατήρησης της ειρήνης.

· Τέλος συντονίζει την συνεργασία δικαστικών αρχών και αστυνομικών δυνάμεων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να έχουν την ίδια δυνατότητα πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε οποιαδήποτε χώρα της. Στο Συμβούλιο, οι υπουργοί Δικαιοσύνης καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες ώστε οι δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως για παράδειγμα σε υποθέσεις διαζυγίων, να αναγνωρίζονται από όλες τις άλλες χώρες της Ένωσης.

Οι υπουργοί Δικαιοσύνης και Εσωτερικών συντονίζουν την αστυνόμευση στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος.

Λοιπόν στο Συμβούλιο της Ευρώπης δεν υπάρχουν μόνιμα μέλη. Σε κάθε συνεδρίαση του Συμβουλίου, κάθε χώρα εκπροσωπείται από τον υπουργό της που είναι αρμόδιος για τον εκάστοτε τομέα πολιτικής, π.χ. από τον υπουργό Περιβάλλοντος όταν η υπουργική σύσκεψη αφορά περιβαλλοντικά θέματα. Στην περίπτωση αυτή και το όνομα της σύσκεψη γίνεται "Συμβούλιο Περιβάλλοντος".

Το Συμβούλιο των υπουργών Εξωτερικών διαθέτει μόνιμο πρόεδρο, τον Ύπατο Εκπρόσωπο για την Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε όλες τις άλλες συσκέψεις του Συμβουλίου προεδρεύει ο αρμόδιος υπουργός της χώρας που ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία της.

Οι αποφάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνονται, κατά κανόνα, με ειδική πλειοψηφία. Ο αριθμός των ψήφων που διαθέτει μια χώρα είναι ανάλογος με τον πληθυσμό της, αλλά τα αριθμητικά στοιχεία σταθμίζονται υπέρ των χωρών με τον μικρότερο πληθυσμό:

Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο   29 ψήφοι

Ισπανία και Πολωνία   27 ψήφοι

Ρουμανία	14 ψήφοι
Ολλανδία	13 ψήφοι
Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Ελλάδα, Ουγγαρία και Πορτογαλία	12 ψήφοι
Αυστρία, Βουλγαρία και Σουηδία	10 ψήφοι
Κροατία, Δανία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Σλοβακία και Φινλανδία	7 ψήφοι
Κύπρος, Εσθονία, Λετονία, Λουξεμβούργο και Σλοβενία	4 ψήφοι
Μάλτα	3 ψήφοι

Το σύνολο των ψήφων είναι 352 όπου και για να ληφθεί κάποια απόφαση θα πρέπει πρώτον η πλειονότητα των 28 χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ψηφίζει υπέρ, ορισμένες φορές βέβαια είναι απαραίτητη η πλειοψηφία των δύο τρίτων, και δεύτερον να λαμβάνονται τουλάχιστον 260 από τις 352 ψήφους.

Μια χώρα μέλος μπορεί επίσης να ζητήσει να ελεγχθεί κατά πόσο η πλειοψηφία αντιπροσωπεύει το 62% τουλάχιστον του συνολικού πληθυσμού. Εάν αυτό δεν ισχύει, η πρόταση δεν μπορεί να εγκριθεί. Στις ψηφοφορίες που αφορούν ευαίσθητα θέματα, όπως η ασφάλεια, οι εξωτερικές υποθέσεις και η φορολογία, οι αποφάσεις του Συμβουλίου πρέπει να είναι ομόφωνες. Αυτό σημαίνει ότι ακόμη και μία μόνον χώρα μπορεί να θέσει βέτο σε μια απόφαση. Από το 2014 θα εφαρμοστεί ένα σύστημα που είναι γνωστό ως "σύστημα ψηφοφορίας με διπλή πλειοψηφία".

Για την έγκριση μιας πρότασης, θα είναι απαραίτητη η στήριξή της από δύο είδη πλειοψηφίας: την πλειοψηφία των χωρών (τουλάχιστον 15) και την πλειοψηφία του συνολικού πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οι χώρες που ψηφίζουν υπέρ πρέπει να αντιπροσωπεύουν το 65% τουλάχιστον του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

1.4.3 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τρεις έδρες εργασίας οι οποίες βρίσκονται στις *Βρυξέλλες* (Βέλγιο), στο *Λουξεμβούργο* και στο *Στρασβούργο* (Γαλλία). Στο Λουξεμβούργο φιλοξενούνται οι διοικητικές υπηρεσίες δηλαδή η Γενική Γραμματεία. Οι συνεδριάσεις του συνόλου των ευρωβουλευτών, γνωστές ως *σύνοδοι ολομέλειας*, γίνονται στο Στρασβούργο και στις Βρυξέλλες. Οι συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών γίνονται επίσης στις Βρυξέλλες.

Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου λοιπόν εκλέγονται κάθε 5 χρόνια με άμεση ψηφοφορία και αντιπροσωπεύουν όλους τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όσον αφορά τον αριθμό των ευρωβουλευτών κάθε χώρας είναι σε γενικές γραμμές ανάλογος με τον πληθυσμό της. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, καμία χώρα δεν έχει λιγότερους από 6 ή περισσότερους από 96 ευρωβουλευτές. Ωστόσο, οι σημερινοί αριθμοί εδρών ορίστηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης. Οι αριθμοί αυτοί θα προσαρμοστούν για τη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που θα προκύψει από τις επόμενες εκλογές. Π.χ. ο αριθμός των Γερμανών ευρωβουλευτών θα μειωθεί από 99 σε 96, ενώ και ο αριθμός των Λετονών ευρωβουλευτών θα μειωθεί από 9 σε 8. Οι ευρωβουλευτές χωρίζονται σε ομάδες με βάση την πολιτική τους ταυτότητα, και όχι τη χώρα τους.

Οι κύριες αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι οι εξής:

- *Η συζήτηση και η θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων σε συνεργασία με το Συμβούλιο:* Σε πολλούς τομείς, όπως η προστασία του καταναλωτή και το περιβάλλον, το Κοινοβούλιο συνεργάζεται με το Συμβούλιο (το οποίο εκπροσωπεί τις εθνικές κυβερνήσεις) προκειμένου να λάβουν αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο και την επίσημη έγκριση των νόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται **Συνήθης νομοθετική διαδικασία** ενώ παλαιότερα λεγόταν συναπόφαση. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το φάσμα των πολιτικών που υπάγονται στη νεοθεσπισθείσα "συνήθη νομοθετική διαδικασία" έχει διευρυνθεί, γεγονός που αυξάνει την επιρροή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη διαμόρφωση των νόμων σε τομείς, όπως η γεωργία, η ενεργειακή πολιτική, η μετανάστευση και τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου απαιτείται επίσης για τη λήψη και άλλων πολύ σημαντικών αποφάσεων,

όπως η έγκριση της προσχώρησης νέων χωρών μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Ελέγχει εξονυχιστικά τις δραστηριότητες άλλων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα της Επιτροπής, εξασφαλίζοντας τη δημοκρατική τους λειτουργία: Το Κοινοβούλιο ασκεί επιρροή στα άλλα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διάφορους τρόπους. Όταν διορίζεται η νέα Επιτροπή, τα 28 της μέλη (ένα από κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης) δεν μπορούν να αναλάβουν καθήκοντα έως ότου εγκρίνει τον διορισμό τους το Κοινοβούλιο. Εάν τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν συμφωνούν με τον διορισμό ενός υποψηφίου, μπορούν να απορρίψουν ολόκληρο το σχήμα. Το Κοινοβούλιο μπορεί επίσης να ζητήσει την παραίτηση της Επιτροπής προτού λήξει η θητεία της. Αυτό ονομάζεται **πρόταση μομφής**. Το Κοινοβούλιο ελέγχει την Επιτροπή εξετάζοντας τις εκθέσεις της και υποβάλλοντας ερωτήσεις στους επιτρόπους. Σημαντικός είναι ο ρόλος των επιτροπών του Κοινοβουλίου για τον σκοπό αυτόν. Οι ευρωβουλευτές εξετάζουν τις αιτήσεις πολιτών και συγκροτούν εξεταστικές επιτροπές. Όταν οι ηγέτες των κρατών μελών συνεδριάζουν κατά τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Κοινοβούλιο διατυπώνει τη γνώμη του για τα θέματα της ατζέντας.

- Συζητά και εγκρίνει τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με το Συμβούλιο: Το Κοινοβούλιο εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνεργασία βέβαια με το Συμβούλιο. Στο Κοινοβούλιο λειτουργεί μια επιτροπή που παρακολουθεί πώς δαπανάται ο προϋπολογισμός και κάθε χρόνο αποφαινεται σχετικά με τη διαχείριση του προϋπολογισμού του προηγούμενου έτους από την Επιτροπή.

1.4.4 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Ουσιαστικά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σύνοδοι Κορυφής όπου οι ηγέτες των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συναντώνται για να αποφασίσουν τις ευρύτερες στρατηγικές προτεραιότητες και τις κυριότερες πρωτοβουλίες της Ένωσης. Κατά κανόνα, πραγματοποιούνται 4 σύνοδοι κάθε χρόνο στις οποίες προεδρεύει μόνιμος πρόεδρος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λοιπόν άρχισε να λειτουργεί ανεπίσημα το 1974 ως φόρουμ συζήτησης μεταξύ των ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γρήγορα εξελίχθηκε σε φορέα που καθορίζει τους στόχους και τις προτεραιότητες της Ένωσης. Το 1992 απέκτησε επίσημο καθεστώς και το 2009 έγινε ένα από τα 7 θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει διττό ρόλο και οι αρμοδιότητες του είναι οι εξής:

- να ορίζει τη γενική κατεύθυνση και τις προτεραιότητες της Ένωσης
- να εξετάζει περίπλοκα ή ευαίσθητα θέματα που δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν σε κατώτερο επίπεδο διακυβερνητικής συνεργασίας.

Αν και ασκεί μεγάλη επιρροή στον καθορισμό της πολιτικής ατζέντας της ΕΕ, δεν έχει νομοθετική εξουσία.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετέχουν οι αρχηγοί κράτους ή κυβέρνησης όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ο οποίος προεδρεύει στις συσκέψεις. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετέχει επίσης η ύπατη εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας.

Επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται 2 φορές κάθε 6 μήνες. Ωστόσο, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μπορεί να συγκαλέσει έκτακτη σύνοδο εάν χρειαστεί. Οι σύνοδοι πραγματοποιούνται συνήθως στις Βρυξέλλες.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με συναίνεση, εκτός των περιπτώσεων στις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν κάτι άλλο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις μόνον με ομοφωνία ή με ειδική πλειοψηφία, ανάλογα με το τι ορίζουν οι Συνθήκες.

Οι πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Επιτροπής, καθώς και η ύπατη εκπρόσωπος για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας δεν έχουν δικαίωμα ψήφου

1.4.5 **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο**

Το Δικαστήριο διασφαλίζει την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλες τις χώρες μέλη της. Διευθετεί επίσης τις νομικές διαφορές μεταξύ των κυβερνήσεων των χωρών μελών και των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Φυσικά πρόσωπα, εταιρείες και οργανισμοί μπορούν επίσης να προσφύγουν στο Δικαστήριο, εάν θεωρούν ότι τα δικαιώματά τους δεν έχουν γίνει σεβαστά από κάποιο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο Δικαστήριο μετέχει ένας δικαστής από κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης το επικουρούν εννέα *γενικοί εισαγγελείς* που διατυπώνουν τη νομική γνώμη τους για τις υποθέσεις που εξετάζονται από το Δικαστήριο. Αυτό οφείλουν να το πράττουν δημοσίως, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία. Η θητεία κάθε δικαστή και γενικού εισαγγελέα είναι εξαετής και μπορεί να ανανεωθεί. Ο διορισμός τους γίνεται κατόπιν συμφωνίας των κυβερνήσεων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Λόγω του μεγάλου αριθμού των υποθέσεων που τίθενται ενώπιον του Δικαστηρίου και για την καλύτερη νομική προστασία των πολιτών, έχει συσταθεί ένα *Γενικό Δικαστήριο* το οποίο ασχολείται με τις υποθέσεις που υποβάλλουν ιδιώτες, εταιρείες και ορισμένοι οργανισμοί, καθώς και με υποθέσεις που σχετίζονται με το δίκαιο ανταγωνισμού. Το *Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης* της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκδίδει αποφάσεις για διαφορές μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μελών του προσωπικού της.

Το Δικαστήριο εκδίδει αποφάσεις για υποθέσεις που τίθενται ενώπιόν του. Οι πέντε συνηθέστεροι τύποι υποθέσεων είναι:

- *Διαδικασία έκδοσης προδικαστικής απόφασης:* Τα εθνικά δικαστήρια κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδια να διασφαλίζουν ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία εφαρμόζεται σωστά στη συγκεκριμένη χώρα.

Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος διάφορα εθνικά δικαστήρια να ερμηνεύσουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία με διαφορετικό τρόπο. Για να αποτραπεί ο κίνδυνος αυτός, προβλέπεται η **διαδικασία έκδοσης προδικαστικής απόφασης**. Εάν ένα εθνικό δικαστήριο έχει αμφιβολία σχετικά με την ερμηνεία ή το κύρος μιας πράξης ευρωπαϊκού δικαίου, μπορεί, και ορισμένες φορές οφείλει, να ζητήσει τη συμβουλή του Δικαστηρίου. Η συμβουλή που παρέχει το Δικαστήριο ονομάζεται **προδικαστική απόφαση**.

- Διαδικασία επί παραβάσει: Η Επιτροπή μπορεί να κινήσει τη διαδικασία αυτή αν πιστεύει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί υποχρέωση που υπέχει βάσει του δικαίου της Ένωσης. Η διαδικασία αυτή μπορεί επίσης να κινηθεί από άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και στις δύο περιπτώσεις, το Δικαστήριο ερευνά τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς και εκδίδει απόφαση. Το κράτος μέλος που διαπιστώνεται ότι έχει παραβεί υποχρέωσή του, οφείλει να παύσει αμέσως την παράβαση. Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η χώρα δεν συμμορφώθηκε με την απόφασή του, μπορεί να επιβάλει πρόστιμο.

- Προσφυγές ακύρωσης: Αν ένα κράτος μέλος, το Συμβούλιο, η Επιτροπή ή (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) το Κοινοβούλιο θεωρεί ότι ένας συγκεκριμένος ευρωπαϊκός νόμος είναι άκυρος, μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο την ακύρωσή του. Αυτές οι **προσφυγές ακύρωσης** μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν και από ιδιώτες που ζητούν από το Δικαστήριο να ακυρώσει έναν συγκεκριμένο νόμο ο οποίος έχει άμεσες και δυσμενείς επιπτώσεις γι' αυτούς προσωπικά. Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι ο εν λόγω νόμος δεν θεσπίστηκε σύννομα ή δεν βρίσκει έρεισμα στις Συνθήκες, μπορεί να τον κηρύξει άκυρο.

- Προσφυγές επί παραλείψει: Η Συνθήκη επιτάσσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή να προβαίνουν σε ορισμένες περιπτώσεις στη λήψη ορισμένων αποφάσεων. Αν δεν το πράξουν, τα κράτη μέλη, τα υπόλοιπα κοινοτικά θεσμικά όργανα και (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) ιδιώτες ή εταιρείες μπορούν να προσφύγουν στο Δικαστήριο ζητώντας την επίσημη διαπίστωση της σχετικής παράλειψης.

- Ευθείες προσφυγές: Κάθε φυσικό πρόσωπο ή επιχείρηση που υπέστη ζημία εξαιτίας δράσης ή παράλειψης της Ένωσης ή μέλους του προσωπικού της μπορεί να προσφύγει στο Γενικό Δικαστήριο ζητώντας αποζημίωση.

Για κάθε υπόθεση που τίθεται ενώπιον του Δικαστηρίου ορίζεται ένας δικαστής και ένας γενικός εισαγγελέας. Για τις υποθέσεις που υποβάλλονται στο Δικαστήριο ακολουθείται μια διαδικασία με δύο στάδια:

- Έγγραφο στάδιο: Κατ' αρχάς, όλα τα μέρη υποβάλλουν γραπτή δήλωση στον δικαστή που έχει αναλάβει την υπόθεση. Ο δικαστής συντάσσει στη συνέχεια σύνοψη όλων των δηλώσεων και το νομικό ιστορικό της υπόθεσης.
- Προφορικό στάδιο: Το δεύτερο στάδιο είναι η δημόσια συνεδρίαση. Αναλόγως της περιπλοκότητας της υπόθεσης, η διαδικασία αυτή μπορεί να λάβει χώρα ενώπιον 3, 5 ή 13 δικαστών ή ενώπιον της ολομέλειας του Δικαστηρίου. Κατά τη δημόσια συνεδρίαση, οι δικηγόροι των διαδίκων προβάλλουν τα επιχειρήματά τους ενώπιον των δικαστών και του γενικού εισαγγελέα, οι οποίοι μπορούν να τους υποβάλουν ερωτήσεις. Ο γενικός εισαγγελέας αναπτύσσει τη γνώμη του. Στη συνέχεια, οι δικαστές διασκεπτονται και λαμβάνουν την απόφασή τους. Οι γενικοί εισαγγελείς γνωμοδοτούν μόνον για υποθέσεις που το Δικαστήριο κρίνει ότι εγείρουν νέα νομικά ζητήματα. Το Δικαστήριο δεν ακολουθεί απαραίτητα τη γνώμη του γενικού εισαγγελέα. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και διαβάζονται σε δημόσιες συνεδριάσεις. Συχνά οι συνεδριάσεις καλύπτονται τηλεοπτικά. Παρόμοια διαδικασία ακολουθείται και στο Γενικό Δικαστήριο, με τη διαφορά ότι δεν δίδεται γνώμη γενικού εισαγγελέα.

1.4.6 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), που εδρεύει στη *Φρανκφούρτη* της Γερμανίας, διαχειρίζεται το ευρώ, δηλαδή το ενιαίο νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και διαφυλάσσει τη σταθερότητα των τιμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΚΤ είναι επίσης αρμόδια για τη χάραξη και την εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι ένα από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κύριοι στόχοι της είναι :

- να διαφυλάττει τη σταθερότητα των τιμών (μέσω της διατήρησης του πληθωρισμού υπό έλεγχο), ιδίως σε χώρες που χρησιμοποιούν το ευρώ,
- να διαφυλάττει τη σταθερότητα του δημοσιονομικού συστήματος— διασφαλίζοντας την κατάλληλη εποπτεία των κεφαλαιαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Τράπεζα συνεργάζεται με τις κεντρικές τράπεζες και των 28 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Ηγείται επίσης της στενής συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της ευρωζώνης, δηλαδή των 18 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Η συνεργασία στο πλαίσιο αυτής της μικρότερης ομάδας τραπεζών αποκαλείται "ευρωσύστημα".

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ είναι τα εξής:

- Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία παρακολουθεί τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της τράπεζας. Απαρτίζεται από 6 μέλη (1 πρόεδρο, 1 αντιπρόεδρο και 4 άλλα μέλη) που διορίζονται για 8 χρόνια από τους ηγέτες των χωρών της ευρωζώνης.
- Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική της ευρωζώνης και καθορίζει τα επιτόκια δανεισμού που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα στις εμπορικές τράπεζες. Απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και από τους διοικητές των 18 κεντρικών τραπεζών των χωρών της ευρωζώνης.
- Γενικό Συμβούλιο, το οποίο συμμετέχει στις συμβουλευτικές και συντονιστικές λειτουργίες της ΕΚΤ και στην προετοιμασία της

προσχώρησης νέων χωρών στην ευρωζώνη. Απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών και των 28 κρατών μελών της ΕΕ.

Η ΕΚΤ είναι απολύτως ανεξάρτητη. Η Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων τους δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλον οργανισμό. Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν επίσης να σέβονται αυτήν την αρχή.

Στις αρμοδιότητες της ΕΚΤ συγκαταλέγονται οι εξής:

- καθορισμός βασικών επιτοκίων για την ευρωζώνη και ο έλεγχος της προσφοράς χρήματος
- η διαχείριση των συναλλαγματικών αποθεματικών της ευρωζώνης και η αγορά ή πώληση νομισμάτων όταν κρίνεται αναγκαία για τη διατήρηση της ισορροπίας των συναλλαγματικών ισοτιμιών
- η συμβολή στη διασφάλιση της κατάλληλης εποπτείας των κεφαλαιαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις εθνικές αρχές, καθώς και της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών
- η παροχή άδειας στις κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης να εκδίδουν χαρτονομίσματα του ευρώ
- η παρακολούθηση των τάσεων των τιμών και η αξιολόγηση του κινδύνου που αυτές συνεπάγονται για τη σταθερότητα των τιμών στην ευρωζώνη.

1.4.7 **Ελεγκτικό συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Το Ελεγκτικό συνέδριο ελέγχει τα οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ρόλος του είναι να βελτιώνει τη δημοσιονομική διαχείριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να συντάσσει εκθέσεις για τη χρήση των δημόσιων κονδυλίων. Ιδρύθηκε το 1975 και έχει την έδρα του στο Λουξεμβούργο.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει περίπου 800 υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένων των μεταφραστών, των διοικητικών υπαλλήλων, καθώς και των ελεγκτών. Οι ελεγκτές

χωρίζονται σε *ομάδες ελέγχου*. Εκπονούν σχέδια εκθέσεων επί των οποίων αποφασίζει το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Για να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στο έργο του, το Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να παραμένει τελείως ανεξάρτητο από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα, αλλά να βρίσκεται, ωστόσο, σε συνεχή επαφή με αυτά.

Στο Ελεγκτικό Συνέδριο συμμετέχει ένα άτομο από κάθε κράτος μέλος της Ένωσης. Τα μέλη, τα οποία διορίζονται από το Συμβούλιο για εξαετή περίοδο που μπορεί να ανανεωθεί, εκλέγουν μεταξύ τους τον πρόεδρο για τριετή περίοδο που, επίσης, μπορεί να ανανεωθεί.

Ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι να υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ετήσια έκθεση για το προηγούμενο δημοσιονομικό έτος (ετήσια διαδικασία απαλλαγής). Το Κοινοβούλιο εξετάζει διεξοδικά την έκθεση του Συνεδρίου πριν αποφασίσει εάν θα εγκρίνει ή όχι τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή διαχειρίστηκε τον προϋπολογισμό.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει επίσης να γνωμοδοτεί για τη δημοσιονομική νομοθεσία της ΕΕ και να βοηθά την ΕΕ στην καταπολέμηση της απάτης.

Ελεγκτές διεξάγουν συχνά ελέγχους στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, στα κράτη μέλη και στις χώρες που λαμβάνουν ενισχύσεις από την ΕΕ. Παρόλο που το έργο του Ελεγκτικού Συνεδρίου αφορά κυρίως χρήματα για τα οποία είναι υπεύθυνη η Επιτροπή, στην πράξη το 80% αυτών των εσόδων και δαπανών το διαχειρίζονται οι εθνικές αρχές.

1.4.8 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) είναι το διπλωματικό σώμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επικουρεί τον επικεφαλής των εξωτερικών υποθέσεων της Ένωσης κατά την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

Η ΕΥΕΔ είναι ο νεότερος φορέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συστάθηκε το 2011 με στόχο τη συγχώνευση των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής.

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) διαχειρίζεται τις διπλωματικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες που δεν είναι μέλη της. Σκοπός της υπηρεσίας αυτής είναι να γίνει η εξωτερική πολιτική της Ένωσης

πιο συνεπής και αποτελεσματική, αυξάνοντας έτσι την επιρροή της Ευρώπης παγκοσμίως.

Η υπηρεσία συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών της Ένωσης, ενώ πολλοί υπάλληλοι των υπηρεσιών αυτών είναι αποσπασμένοι στην ΕΥΕΔ.

Σημαντικά στοιχεία του ρόλου της είναι η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων στρατηγικού χαρακτήρα με σημαντικούς διεθνείς παράγοντες καθώς και η συνεργασία με τις αναδυόμενες δυνάμεις σε όλο τον κόσμο. Η ΕΥΕΔ συνεργάζεται στενά με τον ΟΗΕ και άλλες ηγετίδες δυνάμεις, όπως οι ΗΠΑ και η Ρωσία.

Σημαντικές δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε παγκόσμιο επίπεδο είναι:

- οικοδόμηση ειρήνης, μέσα από την παροχή πολιτικής-οικονομικής και πρακτικής στήριξης π.χ. στα Δυτικά Βαλκάνια μετά τους πολέμους στην πρώην Γιουγκοσλαβία.
- διεξαγωγή στρατιωτικών και μη στρατιωτικών αποστολών με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας, στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής για την ασφάλεια και την άμυνα.
- διατήρηση φιλικών σχέσεων με τις χώρες που συνορεύουν με την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσα από την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας.
- παροχή αναπτυξιακής βοήθειας, η αντιμετώπιση κρίσεων και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, καθώς και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.4.9 Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ιδρύθηκε το 1957 ως φόρουμ συζήτησης ζητημάτων για την ενιαία αγορά. Η ΕΚΟΕ παρέχει στις ομάδες συμφερόντων της Ευρώπης, όπως είναι οι συνδικαλιστές, εργοδότες, γεωργοί, βήμα για να διατυπώνουν τις απόψεις τους σχετικά με τις νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΕΚΟΕ εκδίδει κατά μέσο όρο 170 συμβουλευτικά έγγραφα και γνωμοδοτήσεις κάθε χρόνο. Όλες οι γνωμοδοτήσεις προωθούνται στα όργανα λήψης των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη συνέχεια δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ουσιαστικά αποτελείται από ομάδες εργοδοτών και εργαζομένων καθώς και άλλες ομάδες συμφερόντων της Ευρώπης οι οποίοι μάλιστα διατυπώνουν τις απόψεις τους επί της ΕΚΟΕ. Πρόκειται για μια συμβουλευτική συνέλευση η οποία παρέχει γνωμοδοτήσεις στα μεγαλύτερα θεσμικά όργανα, ιδίως το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή λοιπόν έχει 353 μέλη που εκπροσωπούν ομάδες οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων από όλη την Ευρώπη. Τα μέλη επιλέγονται από τις εθνικές κυβερνήσεις και διορίζονται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για πενταετή θητεία η οποία μπορεί να ανανεωθεί. Τα μέλη της ΕΚΟΕ δεν αμείβονται, λαμβάνουν όμως επιδόματα για την κάλυψη των εξόδων ταξιδιού και διαμονής όταν συμμετέχουν σε συνεδριάσεις.

Τα μέλη χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες οι οποίες είναι:

- Εργαζόμενοι
- Εργοδότες
- Εκπρόσωποι διαφόρων συμφερόντων όπως γεωργοί, ομάδες καταναλωτών κλπ.

Ο αριθμός των μελών από κάθε κράτος μέλος είναι ανάλογος του εθνικού πληθυσμού:

Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο   24 μέλη

Ισπανία, Πολωνία   21 μέλη

Ρουμανία   15 μέλη

Βέλγιο, Ελλάδα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Αυστρία, Σουηδία, Τσεχική Δημοκρατία,
Ουγγαρία, Βουλγαρία   12 μέλη

Δανία, Ιρλανδία, Κροατία, Φινλανδία, Λιθουανία, Σλοβακία   9 μέλη

Εσθονία, Λετονία, Σλοβενία   7 μέλη

Λουξεμβούργο, Κύπρος   6 μέλη

Μάλτα   5 μέλη.

1.4.10 **Επιτροπή των Περιφερειών**

Η Επιτροπή των Περιφερειών είναι ένα συμβουλευτικό σώμα που εκπροσωπεί τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποστολή της Επιτροπής των Περιφερειών είναι να προβάλλει την τοπική και την περιφερειακή άποψη σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία μέσω της έκδοσης γνωμοδοτήσεων για προτάσεις της Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο οφείλουν να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών πριν από τη λήψη αποφάσεων της ΕΕ για ζητήματα που αφορούν άμεσα τις αρχές τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης (π.χ. πολιτική απασχόλησης, περιβάλλον, εκπαίδευση ή δημόσια υγεία).

Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει σήμερα 353 τακτικά μέλη (και άλλα τόσα αναπληρωματικά) και από τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τόσο τα τακτικά όσο και τα αναπληρωματικά μέλη διορίζονται για πέντε χρόνια από το Συμβούλιο βάσει προτάσεων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάθε κράτος μέλος επιλέγει τα μέλη του με τον δικό του τρόπο, αλλά όλες οι αντιπροσωπείες αντικατοπτρίζουν την πολιτική, γεωγραφική και περιφερειακή/τοπική κατάσταση του εκάστοτε κράτους. Τα μέλη είναι εκλεγμένα μέλη ή σημαντικοί παράγοντες τοπικών ή περιφερειακών αρχών της περιοχής τους.

Η ολομέλεια της Επιτροπής των Περιφερειών πραγματοποιεί πέντε συνεδριάσεις κάθε χρόνο για να καθορίσει το γενικό πλαίσιο της πολιτικής που θα ακολουθήσει και να εγκρίνει γνωμοδοτήσεις.

Λειτουργούν οι παρακάτω έξι **επιτροπές** που εξετάζουν διαφορετικούς τομείς πολιτικής και προετοιμάζουν τις γνωμοδοτήσεις που συζητούνται στις συνεδριάσεις της ολομέλειας:

- Εδαφικής συνοχής
- Οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής
- Εκπαίδευσης, νεολαίας και έρευνας

- Περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής και ενέργειας
- Ιθαγένειας, διακυβέρνησης, θεσμικών και εξωτερικών υποθέσεων
- Φυσικών πόρων

Η επιτροπή εκδίδει επίσης αποφάσεις για μεμονωμένα θέματα πολιτικής. Τέσσερις πολιτικές ομάδες εκπροσωπούνται στην Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες αντιστοιχούν στις κύριες ευρωπαϊκές πολιτικές οικογένειες οι οποίες είναι:

- Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα
- Κόμμα των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών
- Ομάδα της Συμμαχίας Φιλελευθέρων και Δημοκρατών για την Ευρώπη
- Ένωση για την Ευρώπη των Εθνών - Ευρωπαϊκή Συμμαχία

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει τώρα να διαβουλευεται με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές καθώς και με τις ενώσεις τους σε όλη την ΕΕ κατά το στάδιο που προηγείται της νομοθετικής διαδικασίας. Η Επιτροπή των Περιφερειών ως η φωνή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, συμμετέχει άμεσα σ' αυτήν τη διαδικασία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να πραγματοποιεί νέες διαβουλεύσεις με την Επιτροπή των Περιφερειών κάθε φορά που διατυπώνει νομοθετική πρόταση η οποία αφορά έναν από τους πολλούς τομείς πολιτικής που έχουν άμεσες συνέπειες για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

1.4.11 Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ανήκει στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δανείζεται χρήματα από τις αγορές κεφαλαίων και στη συνέχεια τα δανείζει με χαμηλά επιτόκια σε προγράμματα που βελτιώνουν τις υποδομές, την προμήθεια ενέργειας ή τα περιβαλλοντικά πρότυπα τόσο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε γειτονικές ή αναπτυσσόμενες χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στηρίζει έργα σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επενδύει σε μελλοντικά κράτη μέλη και χώρες-εταίρους.

Επίσης δανείζεται χρήματα από τις αγορές κεφαλαίων αντί να τα ανασύρει από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα χρήματα χορηγούνται στη συνέχεια υπό μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους σε έργα που εξυπηρετούν τους πολιτικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2008, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συγκέντρωσε περίπου 60 δισ. ευρώ. Λειτουργεί σε μη κερδοσκοπική βάση και δανείζει χρήματα με επιτόκια που πλησιάζουν το κόστος δανεισμού της.

Μέτοχοί της λοιπόν είναι τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την διοίκηση την ασκούν το Συμβούλιο Διοικητών, του Διοικητικού Συμβουλίου, της Ελεγκτικής Επιτροπής και της Διευθύνουσας Επιτροπής.

Οι υπηρεσίες που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων είναι οι εξής:

- Δάνεια: τα οποία χορηγούνται σε βιώσιμα προγράμματα για κεφαλαιουχικές δαπάνες ή σε έργα του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Οι αποδέκτες ποικίλλουν. Μπορεί να είναι μεγάλες εταιρείες αλλά και δήμοι ή μικρές επιχειρήσεις.
- Τεχνική βοήθεια: η οποία παρέχεται από ομάδα ειδικών οικονομολόγων, μηχανικών και εμπειρογνομόνων με στόχο τη συμπλήρωση των χρηματοδοτικών μέσων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.
- Εγγυήσεις: οι οποίες διατίθενται σε ευρύ φάσμα φορέων, π.χ. τράπεζες, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, οργανισμούς εγγύησης, ταμεία αμοιβαίων εγγυήσεων, φορείς ειδικού σκοπού και άλλους.
- Επιχειρηματικά κεφάλαια: Οι αιτήσεις για επιχειρηματικά κεφάλαια θα πρέπει να υποβάλλονται απευθείας σε έναν ενδιάμεσο φορέα.

Το 90% των δανείων διατίθεται σε προγράμματα και σχέδια στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων λοιπόν έχει 6 κύριους στόχους δανειοδότησης οι οποίοι μάλιστα απαριθμούνται στο επιχειρηματικό σχέδιο της τράπεζας και είναι οι εξής:

- Συνοχή και σύγκλιση
- Στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)
- Περιβαλλοντική βιωσιμότητα

- Εφαρμογή της πρωτοβουλίας "Καινοτομία 2010"
- Ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και ενέργειας
- Βιώσιμη, ανταγωνιστική και ασφαλής ενέργεια

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στηρίζει τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και τη συνεργασία με χώρες εταίρους. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν σήμερα τα εξής:

- Νότια και Ανατολική Ευρώπη
- Πολιτική γειτονίας: Χώρες της Μεσογείου που εμπίπτουν στην πολιτική γειτονίας - Ρωσία και χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που εμπίπτουν στην πολιτική γειτονίας
- Χώρες που εμπίπτουν πολιτική ανάπτυξης και συνεργασίας: Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός (και Υπερπόντιες χώρες και εδάφη) - Νότια Αφρική-Ασία και Λατινική Αμερική

1.4.12 **Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων**

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ) ιδρύθηκε το 1994 για να παρέχει βοήθεια σε μικρές επιχειρήσεις. Κυριότερος μέτοχος του Ταμείου είναι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων μαζί με την οποία αποτελεί τον «Όμιλο ΕΤΕ».

Το ΕΤΕ εξασφαλίζει επιχειρηματικά κεφάλαια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), κυρίως σε νέες επιχειρήσεις και σε επιχειρήσεις προσανατολισμένες στην τεχνολογία. Παρέχει επίσης εγγυήσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (όπως τράπεζες) για την κάλυψη των δανείων που χορηγούν σε ΜΜΕ.

Το ΕΤΕ δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα: δεν χορηγεί δάνεια ή επιδοτήσεις σε επιχειρήσεις ούτε επενδύει απευθείας σε αυτές. Αντίθετα, λειτουργεί μέσω τραπεζών και άλλων ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Χρησιμοποιεί είτε ίδιους πόρους είτε πόρους που του εμπιστεύεται η ΕΤΕ ή η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Ταμείο δραστηριοποιείται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στην Τουρκία και σε τρεις χώρες της ΕΖΕΣ (Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία).

1.4.13 **Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής**

Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής διερευνά καταγγελίες σχετικά με τα θεσμικά όργανα, τις υπηρεσίες και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Διαμεσολαβητής δεν μπορεί να διερευνήσει καταγγελίες που αφορούν εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κρατικές υπηρεσίες, δημόσιους οργανισμούς και δημοτικά συμβούλια). Ακόμη και αν οι καταγγελίες έχουν να κάνουν με ζητήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δραστηριότητες εθνικών δικαστηρίων ή διαμεσολαβητών.

Ο Διαμεσολαβητής λοιπόν εξετάζει καταγγελίες πολιτών, επιχειρήσεων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να εντοπίσει κρούσματα κακοδιοίκησης, δηλαδή περιπτώσεων όπου τα όργανα, οι υπηρεσίες ή οι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραβαίνουν τη νομοθεσία, δεν σέβονται τις αρχές της χρηστής διοίκησης ή τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ουσιαστικά μεταξύ άλλων πρόκειται για τα εξής:

- άδικη μεταχείριση
- διακριτική μεταχείριση
- κατάχρηση εξουσίας
- παράλειψη ή άρνηση ενημέρωσης
- αδικαιολόγητη καθυστέρηση
- παράτυπες διαδικασίες.

Το γραφείο του Διαμεσολαβητή διενεργεί έρευνες μόλις λάβει καταγγελία ή με δική του πρωτοβουλία. Είναι απολύτως ανεξάρτητη υπηρεσία και δεν λαμβάνει εντολές από καμία κυβέρνηση ή οργανισμό. Μια φορά τον χρόνο υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση δραστηριοτήτων. Η εκλογή του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή είναι ένα από τα πρώτα καθήκοντα κάθε νεοεκλεγόμενου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ο Διαμεσολαβητής μπορεί να είναι σε θέση να δώσει λύση στο πρόβλημα ενημερώνοντας απλώς το σχετικό όργανο, υπηρεσία ή οργανισμό, αλλά αν

απαιτούνται περισσότερες ενέργειες, ο Διαμεσολαβητής θα προσπαθήσει να βρει μια αμοιβαία αποδεκτή λύση που να διευθετεί το θέμα.

Εάν αποτύχει, μπορεί να διατυπώσει συστάσεις στο εμπλεκόμενο θεσμικό όργανο. Εάν το όργανο δεν αποδεχθεί τις συστάσεις του, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να υποβάλει ειδική έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ώστε αυτό να αναλάβει οποιαδήποτε πολιτική πρωτοβουλία κρίνει αναγκαία.

Εάν ο Διαμεσολαβητής δεν μπορεί να ασχοληθεί με την καταγγελία σας - για παράδειγμα, εάν η καταγγελία έχει ήδη αποτελέσει το αντικείμενο δικαστικής υπόθεσης - θα σας υποδείξει ποιος άλλος οργανισμός μπορεί ενδεχομένως να σας βοηθήσει.

1.4.14 **Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων**

Η θέση του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) δημιουργήθηκε το 2001. Έργο του ΕΕΠΔ είναι να εξασφαλίζει ότι τα όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης σέβονται το δικαίωμα ιδιωτικής ζωής των πολιτών όταν επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Όταν τα θεσμικά όργανα ή οι οργανισμοί της Ένωσης επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ατόμου του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, πρέπει να σέβονται το δικαίωμα ιδιωτικής ζωής του. Ο ΕΕΠΔ εξασφαλίζει ότι αυτό συμβαίνει και παρέχει τις συμβουλές του για όλα τα θέματα που αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η εν λόγω **επεξεργασία** καλύπτει δραστηριότητες όπως η συλλογή πληροφοριών, η καταγραφή και αποθήκευσή τους, η ανάκτησή τους για ανάγνωση, η αποστολή ή διάθεσή τους καθώς επίσης και η παρεμπόδιση της μετάδοσης, η διαγραφή, ή η καταστροφή δεδομένων.

Υπάρχουν αυστηροί κανόνες που διέπουν τις εν λόγω δραστηριότητες. Για παράδειγμα, τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης δεν επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνική καταγωγή σας, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή πολιτικές

πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σας σε συνδικαλιστικές οργανώσεις. Επίσης δεν επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα όσον αφορά την υγεία ή τη σεξουαλική ζωή σας, εκτός εάν τα δεδομένα απαιτούνται για σκοπούς υγειονομικής περίθαλψης. Ακόμη και στην περίπτωση αυτή, τα δεδομένα πρέπει να επεξεργάζεται επαγγελματίας του τομέα της υγείας ή κάποιο άλλο πρόσωπο που δεσμεύεται από το επαγγελματικό απόρρητο.

Ο ΕΕΠΔ συνεργάζεται με τους υπαλλήλους προστασίας δεδομένων σε κάθε όργανο ή οργανισμό της Ένωσης για να εξασφαλισθεί η εφαρμογή των κανόνων όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

1.5 Είδη νομικών πράξεων

Σύμφωνα με την συνθήκη του Άμστερνταμ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή εκδίδουν κανονισμούς και οδηγίες, λαμβάνουν αποφάσεις και διατυπώνουν συστάσεις ή γνώμες. Στην συγκεκριμένη συνθήκη διατυπώθηκε το άρθρο 249 το οποίο προβλέπει πέντε είδη νομικών πράξεων. Αυτά τα πέντε είδη είναι τα εξής :

- Κανονισμός έχει γενική εφαρμογή και είναι υποχρεωτικός για όλα τα στοιχεία του και άμεσα εφαρμοζόμενος σε όλα τα κράτη μέλη, από την ημερομηνία που ο ίδιος ο κανονισμός ορίζει ή αν δεν το ορίζει από 20^η ημέρα από την δημοσίευση του στην εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ο κανονισμός λοιπόν αντικαθιστά άμεσα το εθνικό δίκαιο με το κοινοτικό, επίσης δημιουργεί άμεσα όπως ο εθνικός νόμος δικαιώματα και υποχρεώσεις στους υπηκόους των κρατών μελών.
- Οδηγία είναι ένα είδος κοινοτικού νόμου πλαισίου που χρησιμοποιείται για την εναρμόνιση των νομοθεσιών. Δεσμεύει τα κράτη-μέλη ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Δίνετε η αρμοδιότητα στις εθνικές αρχές να επιλέξουν τον τρόπο και τα μέσα για να επιτύχουν το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Οι οδηγίες δημοσιεύονται στην επίσημη

εφημερίδα, ενώ η εφαρμογή τους αρχίζει από την ημερομηνία κοινοποίησης τους στα κράτη που απευθύνονται. Τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται να προωθήσουν τις σχετικές εθνικές διατάξεις για την εφαρμογή της οδηγίας μέσα στο χρονικό διάστημα που θέτει η ίδια, σε αντίθεση περίπτωση παραβιάζεται η οδηγία.

- Η απόφαση διαθέτει χαρακτήρα διοικητικής πράξης και είναι υποχρεωτική ως προς όλα τα στοιχεία της για τους αποδέκτες της (είτε για ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη, είτε για ένα ή περισσότερα νομικά ή φυσικά πρόσωπα). Η εφαρμογή της απόφασης αρχίζει από την κοινοποίηση της στους αποδέκτες της και έχει άμεσα αποτελέσματα. Δημιουργεί επίσης και δικαιώματα στους πολίτες της τα οποία πρέπει να διασφαλίζονται από τα εθνικά δικαστήρια.
- Οι συστάσεις υποδεικνύουν ενέργειες ή συμπεριφορές που θα πρέπει να αναληφθούν από τους αποδέκτες τους.
- Οι γνώμες αποτελούν εκτιμήσεις καταστάσεων ή γεγονότων στην Κοινότητα ή στα κράτη-μέλη.

Οι συστάσεις και οι γνώμες αποτελούν μέσα έκφρασης των κοινοτικών θεσμών χωρίς ωστόσο να δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη και στους πολίτες τους. Σε περίπτωση σύγκρουσης δικαιών ο εθνικός δικαστής πρέπει σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να αφήσει ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη στο κοινοτικό δίκαιο διάταξη του εθνικού δικαίου.

2. Διεθνές Εμπόριο

2.1 Γενικά στοιχεία Διεθνούς Εμπορίου

Με τον όρο λοιπόν Διεθνές εμπόριο εννοούμε την ανταλλαγή κεφαλαίων, αγαθών και υπηρεσιών στα διεθνή εδάφη. Μετά το 2^ο Παγκόσμιο πόλεμο παρατηρούμε μια ραγδαία αύξηση του Διεθνούς Εμπορίου. Οι παράγοντες που βοήθησαν σε αυτή την ανάπτυξη του εμπορίου ήταν ο μεγάλος βαθμός εκβιομηχάνισης, η ανάπτυξη των μεταφορών, η παγκοσμιοποίηση, η εξάπλωση πολυεθνικών εταιρειών κλπ.

Βέβαια υπήρχαν και κάποιες συνθήκες όπου ευνόησαν την ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου. Μετά το 2^ο Παγκόσμιο πόλεμο λοιπόν άρχισε μια περίοδος παρατεταμένης παγκόσμιας ειρήνης όπου και δημιουργήθηκαν οι βάσεις για μια υγιή και αναπτυσσόμενη οικονομία. Επίσης υπήρχαν τεχνολογικοί πρόοδοι στους τομείς της ενέργειας, των επικοινωνιών και των μεταφορών οι οποίες και δημιούργησαν τα μέσα για την διάδοσή τους στις γεωγραφικά διάσπαρτες περιοχές. Βέβαια τότε είχαν πραγματοποιηθεί και διάφορες διεθνείς εμπορικές συμφωνίες οι οποίες απέφευγαν πρακτικές που εμπόδιζαν το εμπόριο.

Το Διεθνές εμπόριο μπορεί να διακριθεί σε δύο κατηγορίες οι οποίες είναι:

- Διακλαδικό εμπόριο: αφορά την ανταλλαγή προϊόντων που ανήκουν σε διαφορετικό παραγωγικό κλάδο.
- Ενδοκλαδικό Εμπόριο: αφορά την ανταλλαγή προϊόντων που ανήκουν στο ίδιο παραγωγικό κλάδο.

Λόγοι διεξαγωγής του διεθνούς εμπορίου είναι η αδυναμία παραγωγής όλων των προϊόντων από μια χώρα καθώς αυτή μπορεί να μην διαθέτει τους κατάλληλους παραγωγικούς συντελεστές.

Πάντως πρέπει να τονίσουμε πως σε γενικές γραμμές το διεθνές εμπόριο δεν διαφέρει ιδιαίτερα από το εθνικό εμπόριο και αυτό διότι τα κίνητρα και η συμπεριφορά των συμμετεχόντων στις συναλλαγές δεν αλλάζουν.

Βασικά οι ουσιαστικές διαφορές μεταξύ εθνικού και διεθνούς εμπορίου είναι οι εξής:

- Το γεωγραφικό πλαίσιο αφού στο διεθνές εμπόριο διεξάγονται διασυνοριακές ανταλλαγές ενώ στο εθνικό εμπόριο οι ανταλλαγές πραγματοποιούνται εντός μιας συγκεκριμένης χώρας.
- Οι ρυθμίσεις που διέπουν τις τεχνικές προδιαγραφές των εμπορικών συναλλαγών οι οποίες διαφέρουν από τις χώρες εισαγωγής και εξαγωγής. Ενώ στα πλαίσια του εθνικού εμπορίου οι ρυθμίσεις αυτές παραμένουν ίδιες αφού ισχύουν σ' ολόκληρο το έθνος.
- Τέλος το διεθνές εμπόριο διεξάγεται με την χρήση διαφορετικών νομισμάτων ενώ στο εθνικό εμπόριο το νόμισμα παραμένει το ίδιο όπως επίσης και στην Ευρωζώνη όπου κυκλοφορεί το ενιαίο νόμισμα του ευρώ.

2.2 Ανάλυση χρήσιμων εννοιών

Για να καταλάβουμε καλύτερα αυτά που θα ακολουθήσουν σε αυτό το κεφάλαιο θα πρέπει να διευκρινίσουμε κάποιες σημαντικές οικονομικές έννοιες οι οποίες είναι οι παρακάτω:

Συναλλαγματική ισοτιμία είναι η τιμή στην οποία ανταλλάσσονται δύο εθνικά νομίσματα στην διεθνή αγορά συναλλάγματος, δηλαδή η ποσότητα ενός νομίσματος που απαιτείται για την αγορά μίας μονάδος ενός άλλου νομίσματος. Η μεγάλη μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών επηρεάζει τις εθνικές οικονομίες γιατί οι αυξομειώσεις των τιμών ενός νομίσματος διαμορφώνουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους και τελικά την οικονομική δραστηριότητα. Πιο αναλυτικά, η ανατίμηση ενός νομίσματος αποδυναμώνει τις εξαγωγές και την παραγωγή γιατί μειώνεται η διεθνής ανταγωνιστικότητα της συγκεκριμένης χώρας, ενώ η υποτίμηση ενισχύει τον πληθωρισμό (εισαγόμενο) αφού οι εισαγωγές γίνονται ακριβότερες και οι εξαγωγές φθηνότερες.

Μπορούμε να υπολογίσουμε την συναλλαγματική ισοτιμία με δύο τρόπους οι οποίοι είναι οι εξής:

- ü Άμεση αναφορά Ένας τρόπος αναφοράς μίας συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι η άμεση αναφοράς όπου η συναλλαγματική ισοτιμία αναφέρεται ως η τιμή του εγχώριου νομίσματος για μία δεδομένη ποσότητα του ξένου νομίσματος. Εάν οριστεί ως HC το εγχώριο νόμισμα (home

currency) και ως FC το ξένο νόμισμα (foreign currency), η ισοτιμία HC/FC = N σημαίνει ότι μία μονάδα ξένου νομίσματος κοστίζει N μονάδες εγχώριου νομίσματος. Αυτός είναι και ο πιο συνηθισμένος τρόπος που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για συναλλαγές με μη τραπεζικούς πελάτες.

ü Έμμεση αναφορά Ένας άλλος τρόπος αναφοράς είναι ο έμμεσος, όπου η ισοτιμία αναφέρεται ως η τιμή του ξένου νομίσματος για μία δεδομένη ποσότητα του εγχώριου νομίσματος. Σε αυτήν την περίπτωση, η ισοτιμία FC/HC = N σημαίνει ότι μία μονάδα εγχώριου νομίσματος κοστίζει N μονάδες ξένου νομίσματος.

Οι τράπεζες που διαπραγματεύονται νομίσματα συνήθως βγάζουν το κέρδος τους από την διαφορά (spread) μεταξύ τιμής αγοράς και τιμής πώλησης ενός νομίσματος. Μία τράπεζα θα ανακοινώσει πάντα και τις δυο τιμές, δηλαδή την τιμή στην οποία είναι διατεθειμένη να αγοράσει ένα νόμισμα και την τιμή στην οποία είναι διατεθειμένη να πωλήσει ένα νόμισμα. Πρώτη δίνεται πάντα η τιμή στην οποία η τράπεζα είναι διατεθειμένη να αγοράσει ένα νόμισμα (bid rate/price) και δεύτερη η τιμή στην οποία η τράπεζα είναι διατεθειμένη να πουλήσει ένα νόμισμα (ask/offer rate). Υπάρχει δυνατότητα να γίνουν αγοραπωλησίες νομισμάτων σε μελλοντικό χρόνο μέσω των προθεσμιακών ισοτιμιών.

Σε γενικές γραμμές το κέρδος της τράπεζας, δηλαδή η προμήθεια της, για κάθε συναλλαγή σε συνάλλαγμα θα εξαρτάται από την διαφορά μεταξύ των δύο αυτών τιμών, δηλαδή:

$$\text{spread} = \text{τιμή αγοράς} - \text{τιμή πώλησης}$$

Η διαφορά αντανakλά το βάθος και την ρευστότητα της αγοράς του συγκεκριμένου νομίσματος (π.χ. όσο μικρότεροι οι όγκοι συναλλαγών σε ένα νόμισμα τόσο μεγαλύτερα τα spreads) αλλά και την αβεβαιότητα σχετικά με το νόμισμα, καθώς και τα διαθέσιμα της τράπεζας.

Οι τιμές του συναλλάγματος που γράφονται στις εφημερίδες δεν είναι οι τιμές που θα πληρώσει ένας ιδιώτης ή μία επιχείρηση σε μία τοπική τράπεζα, αλλά οι τιμές στις οποίες συναλλάσσονται στην διαπραγματευτική αγορά.

Τυχόν διαφορές στην συναλλαγματική ισοτιμία νομισμάτων μεταξύ διαφορετικών αγορών χρησιμοποιούνται από τους traders για την πραγματοποίηση ακίνδυνου κέρδους.

Εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης μετράει την μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας ενός προϊόντος, ανάλογα με την μεταβολή του εισοδήματος των καταναλωτών. Είναι το πηλίκο της ποσοστιαίας μεταβολής της ζητούμενης ποσότητας προς την ποσοστιαία μεταβολή του εισοδήματος. Αν η ποσοστιαία μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας είναι μεγαλύτερη από ποσοστιαία μεταβολή του εισοδήματος η ζήτηση για το προϊόν χαρακτηρίζεται ως **ελαστική** ως προς τις μεταβολές του εισοδήματος, ενώ αν ισχύει το αντίθετο, η ζήτηση θεωρείται **ανελαστική**. Αν η εισοδηματική ελαστικότητα είναι μικρότερη από το μηδέν, το προϊόν χαρακτηρίζεται ως κατώτερο.

Τα περισσότερα αγαθά είναι κανονικά αγαθά. Αυτό σημαίνει ότι όταν αυξάνεται το εισόδημα, αυξάνεται και η ζητούμενη ποσότητα αυτών των αγαθών. Επειδή η ζητούμενη ποσότητα και το εισόδημα κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση, τα κανονικά αγαθά έχουν θετική εισοδηματική ελαστικότητα.

Λίγα αγαθά, όπως το σπορέλαιο, είναι κατώτερα αγαθά. Όταν ανεβαίνει το εισοδηματικό επίπεδο, η ζητούμενη ποσότητα τους μειώνεται. Επειδή η ζητούμενη ποσότητα και το εισόδημα κινούνται προς αντίθετες κατευθύνσεις, τα κατώτερα αγαθά έχουν αρνητικές εισοδηματικές ελαστικότητες. Ακόμη και μεταξύ των κανονικών αγαθών, όμως, οι εισοδηματικές ελαστικότητες εμφανίζουν μεγάλες διαφορές.

Τα είδη πρώτης ανάγκης, όπως τα τρόφιμα και τα ρούχα, τείνουν να έχουν μικρές εισοδηματικές ελαστικότητες, επειδή οι καταναλωτές, ανεξάρτητα από το πόσο χαμηλό είναι το εισόδημα τους, επιλέγουν να αγοράζουν κάποια από τα αγαθά αυτά.

Τα είδη πολυτελείας, όπως το χαβιάρι και οι γούνες, τείνουν να έχουν μεγάλες εισοδηματικές ελαστικότητες, επειδή οι καταναλωτές αισθάνονται ότι μπορούν να

ζήσουν και χωρίς να καταναλώνουν κανένα από τα αγαθά αυτά, αν το εισόδημα τους είναι πολύ χαμηλό.

Η εισοδηματική ελαστικότητα της ζήτησης έχει μεγάλη σημασία για τις επιχειρήσεις όταν προγραμματίζουν τη μελλοντική τους ανάπτυξη, γιατί δείχνει την επίδραση της αύξησης του εισοδήματος στη συνολική ζήτηση για τα προϊόντα τους.

Επίσης παρέχει μια ένδειξη του βαθμού ευαισθησίας των πωλήσεων στις οικονομικές διακυμάνσεις. Επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα με σχετικά υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα επηρεάζονται πολύ περισσότερο από τις οικονομικές διακυμάνσεις από άλλες που παράγουν προϊόντα με σχετικά χαμηλή εισοδηματική ελαστικότητα.

Εμπορικό Ισοζύγιο αποτυπώνεται η διαφορά μεταξύ των εξαγωγών εμπορευμάτων μιας χώρας και των αντίστοιχων εισαγωγών της.

ü Εξαγωγές < Εισαγωγές → Έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο

ü Εξαγωγές > Εισαγωγές → Περίσσεια στο εμπορικό ισοζύγιο

Αν και το εμπορικό ισοζύγιο θεωρείται πολύ σημαντικό στοιχείο για μία χώρα, εντούτοις δεν είναι και το μοναδικό καθώς το εμπόριο αποτελεί μία μόνον από τις συνιστώσες του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το εμπορικό ισοζύγιο ονομάζονται αλλιώς και καθαρές εξαγωγές.

Ορισμένοι παράγοντες που επηρεάζουν το εμπορικό ισοζύγιο είναι:

ü Οι προτιμήσεις των ντόπιων και των ξένων καταναλωτών

ü Οι τιμές των προϊόντων στις εγχώριες και τις ξένες αγορές

ü Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες

ü Το εισόδημα των ντόπιων και ξένων καταναλωτών

ü Το μεταφορικό κόστος

ü Η εμπορική πολιτική των κυβερνήσεων

Εισαγωγή ονομάζεται η διαδικασία μεταφοράς προϊόντων, εμπορευμάτων και ανθρώπων από μία ξένη χώρα σε μία άλλη όπου τα προϊόντα θα επεξεργαστούν, θα χρησιμοποιηθούν, θα πωληθούν ή θα επανεξαχθούν.

Εξαγωγή ονομάζεται η διαδικασία μεταφοράς εγχώριων προϊόντων, εμπορευμάτων και ανθρώπων προς μία ξένη χώρα όπου τα προϊόντα θα επεξεργαστούν, θα χρησιμοποιηθούν, θα πωληθούν ή θα επανεξαχθούν.

Εμπόδια ελεύθερου εμπορίου θεωρούνται γενικά οι κυβερνητικοί νόμοι, κανονισμοί, πολιτικές ή πρακτικές που είτε προστατεύουν τα εγχώρια προϊόντα από τον αλλοδαπό ανταγωνισμό ή τεχνητά προωθούν τις εξαγωγές συγκεκριμένων εγχώριων προϊόντων. Τα πιο κοινά εμπόδια που θέτουν οι χώρες είναι μέτρα και πολιτικές που περιορίζουν, απαγορεύουν ή εμποδίζουν τις διεθνείς ανταλλαγές προϊόντων και υπηρεσιών όπως:

• Δασμοί είναι έμμεσος ειδικός κρατικός φόρος, που επιβάλλεται στα διάφορα εμπορεύματα κατά την εισαγωγή ή εξαγωγή τους. Συνεπώς ο δασμός διακρίνεται σε εισαγωγικό και σε εξαγωγικό δασμό. Οι δασμοί διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα του σκοπού που εξυπηρετεί η επιβολή τους, ή και με τον τρόπο που θεσπίζονται. Η επιβολή τους εκτός του ότι επιφέρουν έσοδα στο κράτος ταυτόχρονα προστατεύουν την εγχώρια παραγωγή ενώ παράλληλα επιφέρουν μείωση στη κατανάλωση του δασμολογημένου αγαθού. Έτσι ανάλογα του κύριου επιδιωκόμενου σκοπού, γιατί ουσιαστικά υφίστανται όλοι, ο δασμός διακρίνεται σε "ταμιευτικό" και σε "προστατευτικό" (της εγχώριας παραγωγής), η "μειωτικό" (κατανάλωσης) που μπορεί να αποβλέπει ακόμα και σε βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών.

• Επιδότησεις είναι χρηματικό ποσό που δίνεται από την κυβέρνηση ως ενίσχυση σε άτομα ή επιχειρήσεις.

• Ποσοτώσεις αποτελεί οικονομικό όρο που δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1990 και αναφέρεται σε συγκεκριμένα αγροτικά προϊόντα και ειδικότερα στην ανώτερη ποσότητα που επιδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για κάθε κράτος-μέλος ξεχωριστά. Η επιδότηση μόνο συγκεκριμένων ποσοτήτων ανά κράτος-μέλος είχε σα σκοπό, αρχικά, τον περιορισμό παραγωγής κάποιων αγροτικών προϊόντων ώστε να διατηρηθεί η υπάρχουσα μέχρι εκείνη τη στιγμή διεθνής ανταγωνιστικότητα αλλά και η μεταξύ των κρατών-μελών.

2.3 Η ανάγκη ύπαρξης του Διεθνούς Εμπορίου

Το μέγεθος του Διεθνούς Εμπορίου αποτελεί έναν σημαντικό δείκτη της σημερινής αλληλεξάρτησης μεταξύ των διάφορων κρατών, ταυτόχρονα όμως αποτελεί και μια σημαντική παράμετρο ανάπτυξης. Η συμμετοχή του Διεθνούς Εμπορίου σαν μέρος του παγκόσμιου οικονομικού αποτελέσματος έχει διπλασιαστεί από αυτό του 1945 φτάνοντας το 1995 στα 2,3 τρις δολάρια σε στατιστικά στοιχεία. Από αυτό το

γεγονός φαίνεται και η μεγάλη εξάρτηση που εκδηλώνεται σήμερα μεταξύ των χωρών.

Η γνώση και η κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του Διεθνούς Εμπορίου είναι ένα σημαντικό εφόδιο για τους συμβαλλόμενους καθώς είναι απαραίτητο τόσο για την βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης ή ενός κράτος, όσο και για λόγους επιβίωσης. Η ερμηνεία λοιπόν του φαινομένου των διεθνών ανταλλαγών βασίζεται στον A.Smith ο οποίος δίνει και τις βάσεις της σημασίας του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Σύμφωνα με το οποίο η μεγαλύτερη πηγή ευημερίας για τα διάφορα έθνη είναι:

- Εφαρμογή εξειδίκευσης
- Διεθνής κατανομή της εργασίας
- Ανταλλαγές

Η εξειδίκευση λοιπόν φέρνει μεγαλύτερη αποδοτικότητα όπως και παραγωγικότητα. Είναι πολύ σημαντική για όλα τα κράτη καθώς το κάθε ένα από αυτά θα έχει διαφορετικούς σε ποσότητα και ποιότητα πόρους όπως και διαφορετική δυνατότητα παραγωγής αγαθών. Ουσιαστικά το Διεθνές Εμπόριο είναι και μια διαδικασία που θα πρέπει να επιδιώκεται αφού συμβάλλει στην παγκόσμια άνοδο του οικονομικού επιπέδου.

Η συνεχόμενη αύξηση του όγκου των διεθνών ανταλλαγών απαιτεί εκτός των άλλων και την κατανόηση της μελλοντικής του πορείας, καθώς επηρεάζει τον εξαγωγικό και διεθνή προσανατολισμό μιας επιχείρησης ή ενός κλάδου. Δύο είναι οι κυριότερες μεταβλητές που επηρεάζουν το μέλλον του Διεθνούς εμπορίου και είναι οι εξής:

- Πληθυσμιακή και Εισοδηματική αύξηση: Η παγκόσμια πληθυσμιακή αύξηση όπως και το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι ένας σημαντικός και θετικά προσανατολισμένος παράγοντας για την μελλοντική εξέλιξη του εμπορίου και των διεθνών ανταλλαγών. Μεγάλες αγορές με υψηλά εισοδήματα σημαίνει αγορά μεγαλύτερων ποσοτήτων προϊόντων που προέρχονται από το εξωτερικό δηλαδή μεγαλύτερες εισαγωγές. Τα θεωρούμε αγαθά πολυτελείας καθώς τα εισαγόμενα προϊόντα λόγω της

εικόνας τους ως εισαγόμενα έχουν συνήθως εισοδηματική ελαστικότητα μεγαλύτερη από την μονάδα σε σχέση με τα εγχώρια.

- Συγκριτικό πλεονέκτημα των εθνών: Όπως πολύ καλά παρατήρησε ο A. Smith τα έθνη έχουν συμφέρον να εξειδικεύονται στους τομείς που είναι περισσότερο αποδοτικοί και παραγωγικοί. Στη συνέχεια να εμπορεύονται το προϊόν τους με αυτό που προέρχεται από το προϊόν εξειδίκευσης άλλων κρατών. Με τον τρόπο αυτό ωφελούνται τα έθνη καθώς αυξάνουν την παραγωγικότητα και το εισόδημά τους.

2.4 Οφέλη-Ανάγκες-Κίνδυνοι

Οφέλη

Η ανάπτυξη του Διεθνούς εμπορίου ενισχύεται από την ύπαρξη ωφελειών που οδηγούν τους συμμετέχοντες στην προσπάθεια τόνωσης των διεθνών εμπορικών σχέσεων. Τα οφέλη που προκύπτουν από το εξαγωγικό εμπόριο είναι τα εξής:

- Βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου: Το ισοζύγιο πληρωμών μπορεί να οριστεί ως το συνολικό υπόλοιπο που προκύπτει από το σύνολο των υποχρεώσεων της χώρας προς όλες τις άλλες χώρες του κόσμου εάν αφαιρέσουμε τις απαιτήσεις της χώρας από αυτές. Επίσης δεν λαμβάνει από την φύση του υπ' όψη την κίνηση κεφαλαίων στο εσωτερικό της χώρας. Ενώ το εμπορικό ισοζύγιο αναφέρεται στην διαφορά των φανερών εισαγωγών και εξαγωγών των προϊόντων και σε αυτόν δεν αναφέρονται οι ανταλλαγές μεταξύ των συγκεκριμένων κρατικών υπηρεσιών όπως μεταφορές, ασφάλειες κτλ.

Λοιπόν οι περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους. Η πιο σίγουρη λύση σε αυτό το πρόβλημα είναι μια οργανωμένη εθνική προσπάθεια που θα αποβλέπει στην μείωση του ελλείμματος με την αύξηση των εξαγωγών, μια και ένας αυστηρός έλεγχος των εξαγωγών από μόνος του μπορεί να προκαλέσει προβλήματα καθώς ένα μεγάλο μέρος του μηχανολογικού εξοπλισμού και των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων εισάγονται από το εξωτερικό. Ουσιαστικά για να εισάγει ένα κράτος σήμερα θα πρέπει να έχει την δυνατότητα να εξαγει ισάξια ποσότητα

προϊόντων. Έτσι το πρόβλημα εντοπίζεται στην ποσότητα ή αξία εμπορευμάτων που πρέπει να εξαχθεί ώστε να υπάρχει ισορροπία στο εμπορικό ισοζύγιο και στο πως μια χώρα μπορεί να προγραμματίσει τις εξαγωγές.

Η κάθε χώρα λοιπόν διαθέτει ένα λογισμικό σύστημα που της επιτρέπει να γνωρίζει την ακριβή κατάσταση της οικονομίας της μέσω ενός συστήματος εθνικών λογαριασμών. Ουσιαστικά το κράτος διαθέτει ένα σύστημα λογαριασμών που του επιτρέπει να γνωρίζει την κίνηση των κεφαλαίων της χώρας με τις άλλες χώρες του κόσμου. Αυτό είναι στην ουσία το ισοζύγιο πληρωμών που αναφέραμε και πιο πάνω. Εάν τώρα σε μια δεδομένη περίοδο η αξία των συνολικών εισροών είναι μεγαλύτερη από την αξία των συνολικών εκροών η χώρα πρέπει να καλύψει την διαφορά αυτή με τα συναλλαγματικά της αποθέματα ή μέσω δανεισμού σε συνάλλαγμα.

- Μείωση της ανεργίας: Συνήθως οι εξαγωγές έχουν μια θετική επίδραση στην αγορά εργασίας, μια και πολλές φορές τα προς εξαγωγή προϊόντα είναι εντάσεως εργασίας (δηλαδή η παραγωγή τους προσφέρει νέες θέσεις εργασίας). Έτσι λοιπόν οι παραγωγικές μονάδες για να παράγουν τα προς εξαγωγή αγαθά χρησιμοποιούν περισσότερα εγχώρια χέρια εργασίας που οδηγεί στη αύξηση της απασχόλησης και αυτόματα στην μείωση της ανεργίας.

- Σωστή χρήση των εθνικών πόρων: Πολλά αναπτυσσόμενα κράτη βασίζουν την οικονομία τους στην εκμετάλλευση των παραδοσιακών εξαγωγικών προϊόντων τους ακόμα και όταν η παγκόσμια ζήτηση για τα συγκεκριμένα προϊόντα αρχίζει να εξασθενεί. Θα ήταν πολύ καλύτερο για αυτές τις χώρες να κατευθύνουν τις εξαγωγές τους σε προϊόντα που παρουσιάζουν ή αναμένεται να παρουσιάσουν αυξημένη ζήτηση ή να στραφούν σε νέες αγορές (παρθένες την χρήση αυτών των προϊόντων) πράγμα που απαιτεί ένα μεγαλύτερο προσανατολισμό προς την διεθνή αγορά. Ο προσανατολισμός προς τις ανάγκες και τις μελλοντικές εξελίξεις γίνεται πιο επιτακτικός για τους εξής παράγοντες. Πρώτον, την μείωση της συνολικής ζήτησης πολλών πρωτογενών προϊόντων. Δεύτερον, την τεχνολογική πρόοδο που οδηγεί στην καλύτερη, πιο οικονομική και πιο αποδοτική χρησιμοποίηση των πρώτων υλών. Τρίτον, τον ανταγωνισμό από

τα υποκατάστατα προϊόντα και τέταρτον την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση.

- Τεχνολογική πρόοδος: Η επέκταση και η διαφοροποίηση των εξαγωγών έχει σαν αποτέλεσμα την βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου της χώρας. Καθοριστικό ρόλο παίζει ο παγκόσμιος ανταγωνισμός όπως και η έξοδος σε διαφορετικές αγορές. Αυτό το γεγονός ενθαρρύνει τους εξαγωγείς να προσαρμόζουν τα προϊόντα τους στις ανάγκες των διάφορων αγορών του εξωτερικού και να χρησιμοποιήσουν τις πιο σύγχρονες μεθόδους στην σύλληψη, τον σχεδιασμό, την παραγωγή και τον εμπόριο των προϊόντων τους. Η υιοθέτηση και η αφομοίωση της σύγχρονης τεχνολογίας επιδρά θετικά όχι μόνο στην αποτελεσματικότητα και την παραγωγικότητα των μεθόδων που χρησιμοποιούνται στην έρευνα αγοράς ή στην φυσική διανομή του προϊόντος ή στους μεθόδους διοίκησης του τμήματος marketing ή και της επιχείρησης αλλά και στην βελτίωση της κοινωνίας γενικότερα.

- Ανάπτυξη του ορίζοντα της εθνικής αγοράς: Υπάρχουν αναπτυσσόμενες χώρες με μικρό πληθυσμό οι οποίες διαθέτουν σημαντικά αποθέματα πρώτων υλών τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην συνέχεια για την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων με σημαντική προστιθέμενη αξία. Βέβαια το μικρό μέγεθος της εσωτερικής αγοράς είναι συνήθως το καθοριστικό εμπόδιο για την εγκατάσταση μιας τέτοιας μονάδας μια και δεν μπορεί να απορροφήσει την παραγωγή. Για παράδειγμα η Ελλάδα διαθέτει σημαντικά αποθέματα βωξίτη, ενός ορυκτού στρατηγικής σημασίας. Η εγκατάσταση λοιπόν ενός εργοστασίου αλουμίνιας και προϊόντων αλουμινίου δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί, αν δεν ήταν εκ των προτέρων εξασφαλισμένη η εξαγωγή του πλεονάσματος το οποίο δεν μπορεί να απορροφηθεί από την σχετικά μικρή εσωτερική αγορά της χώρας.

Ανάγκες

Το εξωτερικό εμπόριο ξεκινά υπό την προϋπόθεση ότι οι έμποροι που προτίθενται να διαθέσουν τα προϊόντα τους σε ξένες αγορές μπορούν να βρουν αγοραστές στο

εξωτερικό και όσοι επιθυμούν να κάνουν εισαγωγές μπορούν να βρουν προμηθευτές στο εξωτερικό. Δηλαδή οι εξαγωγές-εισαγωγές αντιμετωπίζουν την ανάγκη επαρκούς πληροφόρησης έτσι ώστε να διευκολύνεται η εύρεση πιθανών αντισυμβαλλομένων. Επίσης έχουν ανάγκη πληροφόρησης και των συνθηκών που επικρατούν στις αγορές αυτές, όπως και των πολιτικοκοινωνικών συνθηκών που επικρατούν στις χώρες εξαγωγών, το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της, το εμπορικό δίκαιο και οι συναλλαγματικές συνθήκες. Επίσης μας ενδιαφέρουν οι κλιματολογικές συνθήκες, τα ήθη και τα έθιμα καθώς καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το αν θα πραγματοποιηθεί και με ποιο τρόπο μια διασυνοριακή εμπορική συναλλαγή.

Μεγάλης σημασίας βέβαια είναι η ανάγκη πληροφόρησης των εμπόρων σχετικά με την φερεγγυότητα και την χρηματοοικονομική ευρωστία του αντισυμβαλλομένου. Ακόμα περισσότερο όταν δεν υπάρχει προηγούμενη συνεργασία μεταξύ τους. Το αμοιβαίο όφελος μιας συναλλαγής εξαρτάται από το πόσο οι αντισυμβαλλόμενοι έχουν την πρόθεση αλλά και την δυνατότητα να τηρήσουν τους όρους της μεταξύ τους συμφωνίας.

Οι έμποροι λοιπόν έχουν ανάγκη χρηματοδότησης των διεθνών δραστηριοτήτων τους καθώς την χρειάζονται σε διάφορα στάδια πραγματοποίησης αυτών. Τα κεφάλαια αυτά τα χρειάζεται στις εξής διαδικασίες

- Κατά την διάρκεια παραγωγής και προετοιμασίας των εμπορευμάτων
- Κατά την διάρκεια μεταφοράς της παραγγελίας
- Κατά την διάρκεια αποθήκευσης της

Ουσιαστικά μέχρι την διάθεση των προϊόντων στην αγορά της χώρας του εισαγωγέα και την πώληση τους στους τελικούς καταναλωτές υπάρχει η ανάγκη χρηματοδότησης της όλης παραγωγικής διαδικασίας.

Ο εξαγωγέας χρειάζεται τα κεφάλαια για την χρηματοδότηση της παραγωγής των προϊόντων και για την χρηματοδότηση των εισπρακτέων λογαριασμών στο εξωτερικό. Ενώ ο εισαγωγέας χρειάζεται την χρηματοδότηση για την πληρωμή των υποχρεώσεων του προς τους προμηθευτές του στο εξωτερικό. Βέβαια ο εισαγωγέας μπορεί και να χρειαστεί την χρηματοδότηση και για περαιτέρω

επεξεργασία των εισαγωγίμων προϊόντων όταν χρησιμοποιούνται ως ροές για την παραγωγή άλλων αγαθών, όπως και για τις πωλήσεις τους στο εσωτερικό.

Κίνδυνοι

Η διασυνοριακή συναλλαγή συνεπάγεται κινδύνους για τα αντισυμβαλλόμενα μέλη. Γεγονότα ανώτερης βίας είναι πολύ πιθανό να εμποδίσουν τον εξαγωγέα να ετοιμάσει την παραγγελία με σκοπό την αποστολή τους στην χώρα του εισαγωγέα ή και να την εμποδίσουν στην παραλαβή και στην αποπληρωμή της. Τα γεγονότα αυτά μπορεί να οφείλονται σε φυσικές καταστροφές ή και σε πολιτικές αιτίες.

Η συναλλαγή μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο και κατά την διάρκεια της μεταφοράς της. Φυσικές καταστροφές αλλά και κακόβουλες πράξεις μπορούν να προκαλέσουν καταστροφή, αλλοίωση, απώλεια και κλοπή των εμπορευμάτων κατά την διάρκεια μεταφοράς της παραγγελίας από την μια χώρα στην άλλη.

Μεγάλο κίνδυνο κρύβει και το γεγονός πως ο εισαγωγέας αναλαμβάνει τον κίνδυνο του εξαγωγέα δηλαδή αν ο εξαγωγέας θα αποστείλει τα προϊόντα της παραγγελίας με τους όρους της μεταξύ τους εμπορικής συμφωνίας. Έτσι λοιπόν ο εισαγωγέας διατρέχει τον κίνδυνο να διαπιστώσει μετά την παραλαβή των προϊόντων του αν τηρήθηκε η συμφωνία τους όσον αφορά την ποιότητα, την ποσότητα των προϊόντων καθώς και το χρονικό περιθώριο παραλαβής τους. Αυτά μπορεί να προκαλέσουν οικονομική ζημιά στον εισαγωγέα καθώς μπορεί να αναστείλει προγραμματισμένες πωλήσεις.

Επίσης και για τον εξαγωγέα μια ακύρωση της παραγγελίας μπορεί να συνεπάγεται σημαντικό κόστος, ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις που αυτός παράγει προϊόντα βάσει ειδικών προδιαγραφών. Βέβαια αντιμετωπίζει και τον κίνδυνο μη πληρωμής του από τον αγοραστή των προϊόντων του στο εξωτερικό. Οι απαιτήσεις του εξαγωγέα από τον εισαγωγέα μπορεί να καταστούν επισφαλείς λόγω αδυναμίας πληρωμής του εισαγωγέα π.χ πτώχευση, ή λόγω αθέτησης της μεταξύ τους συμφωνίας όπως αποτελεί η περίπτωση της εξαπάτησης.

Κάθε συμβαλλόμενος αναλαμβάνει επιπλέον του κινδύνου του αντισυλλαμβανόμενου του και τον κίνδυνο της χώρας του αντισυλλαμβανομένου. Ακόμα και όταν ένας έμπορος προτίθεται και δύναται να εκπληρώσει τους όρους

της εμπορικής τους συμφωνίας με έναν αντισυλλαμβανόμενο του στο εξωτερικό, ενδέχεται να μην μπορεί να το κάνει λόγω μιας πολιτικής ή οικονομικής κρίσης που επικρατεί στο εσωτερικό της χώρας του.

Επίσης το διεθνές εμπόριο συνεπάγεται και ανάληψη συναλλαγματικού κινδύνου λόγω της διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ο εισαγωγέας λοιπόν αναλαμβάνει συναλλαγματικό κίνδυνο όταν η συνέπεια της δραστηριότητάς του στο εξωτερικό δημιουργεί υποχρεώσεις πληρωτέες σε συνάλλαγμα. Ενώ ο εξαγωγέας αναλαμβάνει συναλλαγματικό κίνδυνο όταν τιμολογεί τα προϊόντα του σε ξένο νόμισμα. Η άντληση πληροφόρησης από έγκυρες πηγές για την αξιοπιστία και την οικονομική ευρωστία του αντισυμβαλλομένου είναι δυσκολότερη όταν ο αντισυμβαλλόμενος δραστηριοποιείται σε ξένη χώρα. Τέλος η διευθέτηση τυχόν διαφωνίας είναι δυσκολότερη και συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος σε χρόνο αλλά και σε χρήμα όταν πρόκειται για αντιδικία μεταξύ δύο εμπορών σε διαφορετικές χώρες.

Όλοι αυτοί οι κίνδυνοι μπορούν να εξαιρεθούν με την διαμεσολάβηση μεταξύ εισαγωγέων και εξαγωγέων οργανισμών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται με στόχο την παροχή υπηρεσιών στα πλαίσια του εξωτερικού εμπορίου. Ουσιαστικά παρέχουν σε εισαγωγείς και εξαγωγείς πληροφόρηση, χρηματοδότηση και εργαλεία εξασφάλισής τους έναντι των κινδύνων που αντιμετωπίζουν.

2.5 Οι όροι Εμπορίου

Οι όροι εμπορίου είναι ένα βασικό εργαλείο για την μελέτη των διεθνών οικονομικών σχέσεων. Ουσιαστικά όροι εμπορίου είναι η σχέση ανταλλαγής δύο αγαθών στη διεθνή αγορά. Για την μελέτη στην εξέλιξη των όρων εμπορίου χρησιμοποιούμε τους εξής δείκτες:

- Δείκτης καθαρών όρων εμπορίου, είναι η σχέση μεταξύ των τιμών των εξαγωγών και των εισαγωγών της κάθε χώρας. Δηλαδή τύπος

$$T_c = P_e / P_i$$

Όπου P_e είναι ο δείκτης τιμών των εξαγωγών και όπου P_i ο δείκτης τιμών των εισαγωγών. Ο δείκτης αυτός μετρά την μεταβολή στη τιμή κατά

ποσοτική μονάδα μεταξύ δύο χρονικών σημείων μιας περιόδου. Στο έτος βάσης προφανώς οι όροι εμπορίου ισούνται με την μονάδα αφού 100/100 μας κάνει 1. Αν οι όροι εμπορίου το επόμενο έτος είναι πάνω από την μονάδα τότε λέμε πως οι όροι εμπορίου βελτιώθηκαν.

Ουσιαστικά βελτίωση των όρων εμπορίου σημαίνει πως με δεδομένο όγκο εξαγωγών η χώρα είναι σε θέση να εξασφαλίσει μεγαλύτερο όγκο εισαγωγών. Ενώ χειροτέρευση των όρων εμπορίου σημαίνει ότι σε κάθε μονάδα εξαγωγών, αντιστοιχεί όλο και μικρότερη μονάδα εισαγωγών.

Οι όροι εμπορίου στο διεθνές εμπόριο αλλάζουν με τις μεταβολές της ζήτησης ή της προσφοράς. Μεταβολές στις συνθήκες ζήτησης μπορεί να προκληθούν από διεθνείς αναταραχές, υπέρμετρη αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, που προκαλεί απότομη αύξηση της ζήτησης για ορισμένα προϊόντα. Ενώ μεταβολή στις συνθήκες προσφοράς μπορεί να επέλθει από πολιτικές αναταραχές, μεταβολή του κόστους παραγωγής, τεχνολογικές εξελίξεις κ.λ.π.

Βασικό πρόβλημα που αφορά την θεωρία του διεθνούς εμπορίου είναι να γνωρίζουμε ποιο τμήμα από την μεταβολή του εμπορικού ισοζυγίου οφείλεται στη μεταβολή των τιμών. Δηλαδή στους καθαρούς όρους εμπορίου και ποιο στη μεταβολή του όγκου των συναλλαγών.

Τι έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο είναι η διαφορά ανάμεσα στην συνολική αξία των εξαγωγών και τη συνολική αξία των εισαγωγών.

$$Z = V_e - V_i$$

Όπου Z το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, όπου V_e η συνολική αξία εξαγωγών και όπου V_i η συνολική αξία εισαγωγών.

Η εξίσωση που μας δίνει το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου που οφείλεται στην μεταβολή του όγκου των εξαγωγών και εισαγωγών απαλλαγμένο από την επίδραση της μεταβολής των τιμών, δηλαδή τις εξαγωγές και τις εισαγωγές με σταθερές τιμές του έτους βάσης (δείκτης 100) είναι ο εξής τύπος

$$Z_{\tau} = V_e * (1 - 100 / P_e) - V_i * (1 - 100 / P_i)$$

- Δείκτης των ακαθάριστων όρων εμπορίου, είναι η σχέση μεταξύ του μέσου όγκου των εξαγωγών Q_e προς τον μέσο όγκο των εισαγωγών Q_i δηλαδή

$$Q_e/Q_i$$

Η σχέση αυτή δείχνει τη μεταβολή στην ποσότητα κατά νομισματική μονάδα εντός μιας περιόδου.

- Δείκτης της μεταβολής του εμπορικού ισοζυγίου, που είναι ο λόγος της αξίας των εξαγωγών V_e προς την αξία των εισαγωγών V_i . Ο δείκτης αυτός είναι το γινόμενο των καθαρών και των ακαθάριστων όρων εμπορίου

$$V_e/V_i = P_e/P_i * Q_e/Q_i$$

Η αύξηση δηλαδή η βελτίωση αυτού του δείκτη σε σχέση με το έτος βάσης σημαίνει δημιουργία πλεονάσματος για ένα ισοζύγιο που ήταν σε ισορροπία, διεύρυνση του πλεονάσματος για το ισοζύγιο που παρουσίαζε πλεόνασμα, μείωση του ελλείμματος για ένα ελλειμματικό ισοζύγιο χωρίς αυτό αναγκαία να εξαλείφεται.

Είναι προφανής η σημασία την οποία έχει για το εμπορικό ισοζύγιο η εκτίμηση των ελαστικοτήτων προσφοράς και ζήτησης για εισαγωγές και εξαγωγές. Με αμετάβλητες τις τιμές των εισαγωγών, η μείωση των τιμών των εξαγωγών καθιστά τους καθαρούς όρους εμπορίου δυσμενείς. Εάν η ζήτηση για τις εξαγωγές της χώρας είναι ανελαστική, η επιδείνωση των καθαρών όρων εμπορίου θα επεκταθεί και στο εμπορικό ισοζύγιο. Εάν όμως η ζήτηση είναι πολύ ελαστική, μια μικρή μεταβολή στην τιμή θα βελτιώσει κατά πολύ το δείκτη των εξαγωγών και έτσι θα βελτιωθεί το εμπορικό ισοζύγιο.

- Οι εισοδηματικοί όροι εμπορίου, δείχνουν την μεταβολή στην εισαγωγική ικανότητα μιας χώρας μέσα σε μια χρονική περίοδο.

$$P_e/P_i * Q_e$$

Ουσιαστικά μια βελτίωση δηλαδή μια αύξηση του δείκτη σημαίνει ότι, με τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν από τις εξαγωγές, η χώρα μπορεί να προμηθευτεί μεγαλύτερο όγκο εισαγωγών.

· Δείκτης της εξαγωγικής ωφέλειας, αυτός προκύπτει από τους εισοδηματικούς όρους εμπορίου μειούμενος κατά τον δείκτη του όγκου των εξαγωγών

$$P_e/P_i * Q_e - Q_e = Q_e (P_e/P_i - 1)$$

Εάν δεν υπάρχει μεταβολή στους καθαρούς όρους εμπορίου σε σχέση με το έτος βάσης, δεν υπάρχει ούτε μεταβολή στα επίπεδα ωφέλειας συνεπώς ούτε στα επίπεδα ευημερίας. Εάν οι καθαροί όροι εμπορίου βελτιωθούν, η εξαγωγική ωφέλεια θα έχει θετική τιμή, ενώ στην περίπτωση χειροτέρευσης των καθαρών όρων εμπορίου ο δείκτης θα έχει αρνητική τιμή.

2.6 Θεωρίες Διεθνούς Εμπορίου

Υπάρχουν διάφορες θεωρίες του Διεθνούς εμπορίου και εμείς θα προσπαθήσουμε να τις αποτυπώσουμε όσο γίνεται καλύτερα και αυτές είναι οι εξής:

- ü Η θεωρία των εμποροκρατών
- ü Το θεώρημα του απόλυτου πλεονεκτήματος
- ü Η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος ή συγκριτικού κόστους
- ü Η θεωρία των Heckscher – Ohlin

2.6.1 Η θεωρία των εμποροκρατών

Επιχειρούμε με αυτήν την υποενοότητα μια σύντομη ανασκόπηση των πολιτικοοικονομικών δοξασιών του εμποροκρατισμού, στις οποίες αντιτάχθηκε η θεωρία του Ricardo και γενικά η αγγλική κλασική οικονομική θεωρία.

Το οικονομικό δόγμα που επικρατούσε κατά την διάρκεια των δύο πρώτων αιώνων της ανάπτυξης του σύγχρονου εθνικού κράτος (την περίοδο 17^{ος} και 18^{ος} αιώνας) ήταν η εμποροκρατία ή αλλιώς μερκαντιλισμός. Το βασικό λοιπόν χαρακτηριστικό του εμποροκρατικού συστήματος ήταν η έμφαση που δόθηκε στη δύναμη του

έθνους που θα πρέπει να επιδιώκεται με κάθε μέσο. Το δόγμα αυτό εννοούσε το διακανονισμό και το σχεδιασμό της οικονομικής δραστηριότητας ως ένα αποδοτικό μέσο για την υλοποίηση των στόχων του έθνους και γενικά έβλεπε το διεθνές εμπόριο με καχυποψία.

Η δύναμη όμως του έθνους εξαρτάται από τον πλούτο του, το οποίο μετράται από την συσσώρευση πολύτιμων μετάλλων, κυρίως χρυσού και αργύρου. Γι' αυτό κι' όλας βασικός στόχος είναι η απόκτηση αυτών των μετάλλων που επιτυγχάνεται με το διεθνές εμπόριο. Η εισροή χρυσού και αργύρου από το εξωτερικό ήταν αδύνατη μόνο εάν το ισοζύγιο του εξωτερικού εμπορίου ήταν θετικό, εάν δηλαδή η αξία των εξαγωγών ήταν μεγαλύτερη από την αξία των εισαγωγών. Άρα λοιπόν κατά τους εμποροκράτες το ισοζύγιο πρέπει να είναι πάντα θετικό για να εξασφαλίζεται η δύναμη του έθνους. Το πλεόνασμα αυτό που προκύπτει αν αφαιρέσουμε από τις εξαγωγές τις εισαγωγές που πραγματοποιήθηκαν, ήταν κατά τους εμποροκράτες και το όφελος από το διεθνές εμπόριο. Για να εξασφαλίζεται αυτό οι εμποροκράτες επέβαλαν αυστηρούς ελέγχους και περιορισμούς στις εισαγωγές ενώ αντίθετα ενθάρρυναν τις εξαγωγές.

Το βασικότερο μέσο ελέγχου των εισαγωγών ήταν οι δασμοί. Αυτοί ήταν ιδιαίτεροι υψηλοί για τα βιομηχανικά προϊόντα, ενώ οι πρώτες ύλες είχαν ευνοϊκή μεταχείριση. Οι εισαγωγές πρώτων υλών που προορίζονται για την βιομηχανία ήταν ελεύθερες, ενώ οι εξαγωγές πρώτων υλών απαγορευόταν. Σκοπός λοιπόν ήταν η γρήγορη εκβιομηχάνιση.

Κύριος τροφοδότης πρώτων υλών ήταν οι αποικίες γι' αυτό η απόκτηση και η διατήρηση αυτών ήταν πρωταρχικής σημασίας

2.6.2 Το θεώρημα του απόλυτου πλεονεκτήματος

Η απάντηση στο ερώτημα ποιο είναι το όφελος από το διεθνές εμπόριο περιέχεται στην κλασική θεωρία του απόλυτου και του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Τα οφέλη από το διεθνές εμπόριο βασίζονται στις ίδιες αρχές που διέπουν την ανταλλαγή των αγαθών εγχώριος, δηλαδή την ανταλλαγή των αγαθών ανάμεσα σε άτομα ή περιοχές μέσα στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας.

Ο καταμερισμός των έργων και η εξειδίκευση στην παραγωγή οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικότητας και της συνολικής παραγωγής η εξειδίκευση όμως προϋποθέτει τη δυνατότητα ανταλλαγής δηλαδή την δυνατότητα εμπορίου.

Με το εμπόριο λοιπόν δίνεται η δυνατότητα σε κάθε άτομο ή χώρα να εξειδικευθεί στην παραγωγή εκείνων των αγαθών, στα οποία έχει κάποιο πλεονέκτημα και να προμηθεύεται αγαθά στα οποία μειονεκτεί.

Ο Adam Smith, λοιπόν διατύπωσε την θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος. Μια χώρα Α έχει απόλυτο πλεονέκτημα απέναντι στην χώρα Β στην παραγωγή του αγαθού Χ, όταν ίσες ποσότητες παραγωγικών συντελεστών μπορούν να παράγουν μεγαλύτερη ποσότητα από το προϊόν Χ στην χώρα Α απ' ότι στην χώρα Β. Αν λοιπόν η χώρα Α έχει απόλυτο πλεονέκτημα απέναντι στην χώρα Β στο προϊόν Χ, αλλά η χώρα Β έχει το απόλυτο πλεονέκτημα απέναντι στην χώρα Α για ένα άλλο προϊόν Ψ, η συνολική παραγωγή και για τα δύο προϊόντα Χ και Ψ θα αυξηθεί, αν κάθε χώρα εξειδικευθεί στο προϊόν που έχει το απόλυτο πλεονέκτημα.

Επίσης η εξειδίκευση έχει ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η συνολική παραγωγή και για τα δύο αγαθά. Αυτό σημαίνει δυνατότητα μεγαλύτερης κατανάλωσης, άρα μεγαλύτερης ευημερίας και για τις δύο χώρες, αν βέβαια υπάρξει εμπόριο μεταξύ τους.

2.6.3 Η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος ή συγκριτικού κόστους

Με την θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος μας έγινε σαφές πως αν μια χώρα διαθέτει το απόλυτο πλεονέκτημα έναντι μιας άλλης χώρας σ' ένα κλάδο παραγωγής και η άλλη χώρα διαθέτει απόλυτο πλεονέκτημα έναντι της πρώτης σ' ένα δεύτερο κλάδο παραγωγής, τότε και οι δύο χώρες μπορούν να κερδίσουν από το εμπόριο.

Βέβαια όταν μια χώρα μπορεί να παράγει όλα τα αγαθά με λιγότερο κόστος εργασίας από την άλλη χώρα, τότε μπορεί το εμπόριο να είναι επίσης ωφέλιμο και για τις δύο χώρες.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να εισάγουμε την έννοια του κόστους ευκαιρίας. Το κόστος ευκαιρίας λοιπόν για ένα αγαθό Χ είναι η ποσότητα ενός άλλου αγαθού Ψ που πρέπει να εγκαταλειφθεί για να παραχθεί μια επιπλέον μονάδα του αγαθού Χ.

Ουσιαστικά μια χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή ενός αγαθού, αν το κόστος ευκαιρίας για την παραγωγή του αγαθού είναι χαμηλότερο στη χώρα αυτή παρά στην άλλη.

Το εμπόριο λοιπόν προσφέρει σε κάθε χώρα τη δυνατότητα της εξειδίκευσης στον κλάδο του συγκριτικού πλεονεκτήματος.

2.6.4 Η θεωρία του Heckscher – Ohlin

Σύμφωνα με αυτήν την θεωρία ο βασικός λόγος που δικαιολογεί την ύπαρξη διεθνούς εμπορίου προέρχεται από την ύπαρξη διαφορών στην σχετική αφθονία των παραγωγικών συντελεστών ανάμεσα στις διάφορες χώρες. Αν παραδείγματος χάριν υποθέσουμε ότι έχουμε δύο παραγωγικούς συντελεστές κεφάλαιο και εργασία, ο όρος σχετική αφθονία αναφέρεται στο λόγο των διαθέσιμων ποσοτήτων των δυο συντελεστών. Αν ο λόγος κεφάλαιο δια εργασία στη χώρα Α είναι μεγαλύτερος από τον ίδιο λόγο στη χώρα Β, τότε η χώρα Α είναι σχετικά περισσότερο προικισμένη ή άφθονη σε κεφάλαιο από την χώρα Β.

Η σημασία της σχετικής αφθονίας των παραγωγικών συντελεστών βρίσκεται στο γεγονός ότι αν η παραγωγή ενός αγαθού απαιτεί σχετικά μεγάλες ποσότητες του συντελεστή που είναι σχετικά άφθονος, το κόστος παραγωγής αυτού του αγαθού θα είναι μικρότερο σχετικά με κόστος παραγωγής του στην άλλη χώρα.

Υποθέτουμε ότι ο σχετικά άφθονος συντελεστής είναι και σχετικά φθηνότερος σε σχέση με τον άλλον συντελεστή. Έτσι λοιπόν κάθε χώρα θα εξάγει το προϊόν που η παραγωγή του απαιτεί σχετικά μεγάλες ποσότητες του συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική αφθονία.

Ουσιαστικά ενδιαφερόμαστε για την σχετική επάρκεια, δηλαδή το λόγο κεφαλαίου εργασίας στις δύο χώρες και όχι για τα απόλυτα μεγέθη των δύο συντελεστών. Το γεγονός ότι μια χώρα έχει μεγαλύτερες ποσότητες κεφαλαίου απ' ότι η άλλη χώρα, δεν αρκεί για να καθορίσει το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας στην παραγωγή αγαθών έντασης κεφαλαίου. Πρέπει να ξέρουμε και τις ποσότητες εργασίες που υπάρχουν στις δύο χώρες.

Το θεώρημα Heckscher – Ohlin δίνει μια εξήγηση γιατί υπάρχουν διαφορές στο κόστος παραγωγής ανάμεσα στις διάφορες χώρες. Αξίζει να σημειώσουμε εδώ πως η ελεύθερη διακίνηση των αγαθών ανάμεσα στις δύο χώρες επηρεάζει την σχετική ανεπάρκεια και τις αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών.

Έχουν γίνει διάφορες εμπειρικές εργασίες πάνω σε αυτό το θεώρημα με την πλέον ενδιαφέρουσα αυτή του καθηγητή Λεοντίεφ. Σύμφωνα λοιπόν με το θεώρημα Heckscher – Ohlin τα εξαγώγιμα προϊόντα θα είναι εκείνα, που η παραγωγή των οποίων απαιτεί μεγάλες ποσότητες από τον συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική

αφθονία. Αντίθετα, τα εισαγόμενα προϊόντα θα είναι εκείνα των οποίων η παραγωγή απαιτεί μεγάλες ποσότητες από τον συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική ανεπάρκεια.

Σε έρευνα που πραγματοποίησε ο Λεοντίεφ στις ΗΠΑ απέδειξε το αντίθετο. Τα προϊόντα που παράγονται στις ΗΠΑ είναι πλούσιες σε κεφάλαιο θα ήταν λοιπόν φυσικό να κάνουν εξαγωγή προϊόντων έντασης κεφαλαίου. Οι έρευνες όμως απέδειξαν πως οι εξαγωγές των ΗΠΑ περιέχουν ενσωματωμένη περισσότερη εργασία και λιγότερο κεφάλαιο απ' ότι θα χρειαζόταν για να παραχθούν εισαγωγικά προϊόντα ίσης αξίας. Δηλαδή οι ΗΠΑ θα έπρεπε να εξειδικεύονται άρα και να εξάγουν προϊόντα έντασης εργασίας και να εισάγουν προϊόντα έντασης κεφαλαίου, κάτι που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το θεώρημα Hecksher – Ohlin. Αυτό είναι και το παράδοξο του Λεοντίεφ που έθεσε σε αμφισβήτηση την θεωρία Hecksher – Ohlin.

Θα αναφέρουμε τις κυριότερες προσπάθειες εξήγησης του παράδοξου του Λεοντίεφ οι οποίες είναι οι εξής:

ü Μια χώρα μπορεί να παράγει το αγαθό που απαιτεί περισσότερο από τον συντελεστή που βρίσκεται σε αφθονία, αλλά μπορεί να μην το εξάγει, απλά επειδή η προτίμηση του καταναλωτή είναι τέτοια ώστε το προϊόν καταναλώνεται εξ ολοκλήρου στην εγχώρια αγορά. Παρόμοια μια χώρα με επάρκεια κεφαλαίου μπορεί να εισάγει αγαθά έντασης κεφαλαίου αν έχει ένα επίπεδο πραγματικού εισοδήματος τέτοιο ώστε η εισοδηματική ελαστικότητα της ζήτησης για τα αγαθά αυτά να είναι υψηλή.

ü Ο Λεοντίεφ μπορεί να έχει υπερ-απλοποιήσει την κατάταξη των συντελεστών της παραγωγής, υπάγοντας τους εύκολα στις κατηγορίες του κεφαλαίου και της εργασίας και παραγνωρίζοντας το συντελεστή των φυσικών πόρων, ένα συντελεστή για τον οποίον έχει υποστηριχθεί ότι οι ΗΠΑ έχουν σχετική στενότητα. Οι φυσικοί πόροι είναι συμπληρωματικοί σε πολλές μορφές παραγωγής. Η παραγωγικότητα ενός σχετικά άφθονου κεφαλαίου στις ΗΠΑ μπορεί να βλάπτεται από την σχετική σπανιότητα των φυσικών πόρων.

ü Ένα μέρος από το περιεχόμενο των εισαγωγών των ΗΠΑ οφείλεται στα προϊόντα των αμερικάνων θυγατρικών στο εξωτερικό. Αυτές μπορεί να

είναι περισσότερες αμερικάνικες στο χαρακτήρα, δηλαδή περισσότερο έντασης κεφαλαίου από τα προϊόντα των χωρών από τις οποίες προέρχονται οι εισαγωγές. Έχει υποστηριχθεί ότι εάν οι εισαγωγές αυτές παραλειφθούν από τον πίνακα των αμερικάνικών εισαγωγών, τότε τα αποτελέσματα θα ήταν διαφορετικά.

Ü Οι δασμοί και οι εμπορικοί φραγμοί διαστρέφουν το εμπόριο. Δεδομένου ότι στις ΗΠΑ υπήρχαν και δασμοί και άλλοι εμπορικοί φραγμοί, τα αποτελέσματα των ερευνών του Λεοντίεφ μπορεί να είναι αλλοιωμένα εξ αιτίας ακριβώς αυτής της στρέβλωσης του εμπορίου.

Πάντως, το συμπέρασμα της διερεύνησης γύρω από το παράδοξο του Λεοντίεφ είναι ότι το θεώρημα Heckscher – Ohlin, θεωρητικά τουλάχιστον διασώζεται. Αυτό όμως που είναι σίγουρο είναι η αποδεδειγμένη δυσκολία της εμπειρικής δοκιμασίας.

3. Οικονομική κρίση

3.1 Ανασκόπηση της σημερινής οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση λοιπόν είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Με την έννοια οικονομική δραστηριότητα εννοούμε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη όπως είναι το εθνικό προϊόν, η απασχόληση, οι επενδύσεις κλπ. Μπορούμε να πούμε πως ο βασικότερος δείκτης της οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις οι οποίες όταν αυξομειώνονται συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη.

Λοιπόν η παγκόσμια οικονομική κρίση ξέσπασε το 2007 στις ΗΠΑ και έπειτα επεκτάθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο. Ουσιαστικά η οικονομική κρίση δημιουργήθηκε λόγω αύξησης των τιμών των κατοικιών και της δυσκολίας των ατόμων αποπληρωμής των δανείων που είχαν πάρει. Αυτά προέκυψαν λόγω μείωσης των τιμών στο κτηματομεσιτικό κλάδο με συνέπεια την δημιουργία ρευστότητας στις τράπεζες, οι οποίες κατά συνέπεια αναγκάστηκαν να στραφούν σε εκτεταμένο δανεισμό στις αγορές χρήματος. Στις αρχές του 2008 το πρόβλημα του χρηματοπιστωτικού συστήματος είχε διογκωθεί και επεκτάθηκε και σε άλλους κλάδους της οικονομίας. Οι κυριότερες συνέπειες στην αγορά ήταν:

- Γενικευμένο πρόβλημα ρευστότητας
- Ραγδαία αύξηση της ανεργίας
- Πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης

Οι εμπιστοσύνη στις αγορές είχε χαθεί και αυτό επιδεινώθηκε περισσότερο με το κλείσιμο της Lehman Brothers, που ήταν μια εκ των πέντε μεγαλύτερων επενδυτικών τραπεζών παγκοσμίως. Ως συνέπεια λοιπόν της έλλειψης εμπιστοσύνης και του προβλήματος της ρευστότητας ήταν να μην υπάρχουν πια γραμμές χρηματοδότησης. Γεγονός το οποίο οδήγησε και σε άλλες πτωχεύσεις άλλων τραπεζών όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε πολύ γρήγορα σε ολόκληρο τον κόσμο με δραματικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα και στις επιχειρήσεις. Ως αποτέλεσμα της κρίσης είναι η ύφεση και η πτώση της απασχόλησης. Όλες οι χώρες αντέδρασαν άμεσα για την λήψη μέτρων στην αντιμετώπιση της

οικονομικής κρίσης. Τα μέτρα αυτά μπορεί να διέφεραν από χώρα σε χώρα αλλά είχαν ένα κοινούς στόχους που ήταν οι εξής:

- Βελτίωση της ρευστότητας
- Κινητοποίηση των επενδύσεων
- Συγκράτηση της απασχόλησης

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το σχέδιο για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης κατατέθηκε το Δεκέμβριο του 2008. Βασικό χαρακτηριστικό αυτού του σχεδίου ήταν η ανάπτυξη κοινών στρατηγικών σε συνδυασμό με την προώθηση των μακροπρόθεσμων στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος λοιπόν είναι η τόνωση της αγοράς και η λήψη μέτρων για την στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης. Ως βασικοί άξονες για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι η εισαγωγή ρευστότητας στην οικονομία για να τονωθεί η ζήτηση και η προώθηση των επενδύσεων με μακροπρόθεσμο στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης.

3.2 Τα αίτια της οικονομικής κρίσης

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας μας είναι η ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών στη κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών. Ουσιαστικά η σημερινή κρίση ξεκίνησε από την ταυτόχρονη ύπαρξη των τριών αυτών παραγόντων:

- Η φούσκα που δημιουργήθηκε στις ΗΠΑ για τις τιμές των ακινήτων η οποία διευκόλυνε την υπερ-κατανάλωση που είχε σαν αποτέλεσμα την υπερθέρμανση της οικονομίας και σαφώς την αύξηση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών. Ουσιαστικά μέχρι το 2006 οι τιμές των κατοικιών είχαν αυξηθεί έως και πάνω από 100% ενώ μετά άρχισε η απότομη πτώση των τιμών των κατοικιών.
- Οι τράπεζες παρείχαν δάνεια στα νοικοκυριά πολύ εύκολα μάλιστα με εγγύηση μόνο την αναμενόμενη αύξηση των τιμών των κατοικιών. Τους διευκόλυναν με ελκυστικά χαμηλά επιτόκια για τα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως θα αναπροσαρμόζονταν στην συνέχεια. Έτσι τα νοικοκυριά

αντιμετώπιζαν πρόβλημα αποπληρωμής αφού τα επιτόκια αυξάνονταν. Τα νοικοκυριά έφταναν και στο σημείο να ζητήσουν από άλλες τράπεζες βοήθεια για να αποπληρώσουν το δάνειο τους. Επίσης υπήρχε τόσο έντονη αναζήτηση πελατών από τις τράπεζες το οποίο φαινόταν και από το γεγονός ότι τα περιθώρια επιτοκίων για τα μη φερέγγυα νοικοκυριά διαρκώς μειωνόταν.

· Η μεταφορά του ρίσκου πραγματοποιήθηκε μέσω των τιτλοποιήσεων από τις τράπεζες στο κοινό και στους επενδυτές. Βέβαια πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν τον κίνδυνο και ήταν επιρρεπείς στις υψηλές αποδόσεις. Η μεταφορά του ρίσκου επέτρεπε στις τράπεζες να δανείσουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και στην συνέχεια να αποκτούν ρευστότητα για τις επιπλέον δανειοδοτήσεις χωρίς να χρειάζεται να βρουν νέους καταθέτες. Ουσιαστικά οι τιτλοποιήσεις έγιναν μηχανής παραγωγής ρευστότητας και όλο και μεγαλύτερα ποσοστά στεγαστικών δανείων άρχισαν να διεκπεραιώνονται μέσω των τιτλοποιήσεων από μη παραδοσιακούς οργανισμούς που δεν είχαν την εγγύηση του αμερικάνικου δημοσίου.

Αν και η οικονομική κρίση παρουσιάστηκε πρώτα στις ΗΠΑ μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε να επηρεάσει τις παγκόσμιες αγορές. Αν και ο υπόλοιπος κόσμος έλαβε πολύ σύντομα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης έγινε φανερό με αυτόν τον τρόπο πως όλες οι χώρες πρέπει να ενεργήσουν από κοινού για την αντιμετώπιση της.

3.3 Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Όπως έχουμε αναφέρει και πιο πάνω η οικονομική κρίση ξεκίνησε από μια φούσκα στις τιμές των κατοικιών, από την αδυναμία αποπληρωμής των δανειοληπτών και από τα λεγόμενα τοξικά ομόλογα. Αρχικά επικρατούσε μια έντονη ανησυχία στις αγορές και μετά ακολούθησε αλματώδη αύξηση της τιμής του πετρελαίου και του χρυσού. Αυτό ήταν και το γεγονός που σηματοδότησε την έκρηξη και την εξάπλωση της οικονομικής κρίσης. Οι ΗΠΑ λόγω της άσχημης αυτής κατάστασης οδηγήθηκε στην κρατικοποίηση κάποιων τραπεζών με την ελπίδα να σωθεί κάτι.

Ουσιαστικά μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης έχουμε τις εξής έντονες συνέπειες στην πραγματική οικονομία:

- Μείωση της ζήτησης και του διεθνούς εμπορίου
- Μείωση του ΑΕΠ
- Οπισθοχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής

Δηλαδή το ΑΕΠ σημείωσε αρνητικούς αριθμούς ανάπτυξης σχεδόν σε όλες τις χώρες παγκοσμίως. Ενώ η οπισθοχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής εκδηλώθηκε με μείωση των εισαγωγών και των εξαγωγών από τις αναδυόμενες οικονομίες όπως είναι η Βραζιλία και Κίνα με αποτέλεσμα την συρρίκνωση της διεθνούς οικονομίας και την ραγδαία αύξηση των απολύσεων, περικοπών και της ανεργίας.

Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών επενέβησαν συγχρονισμένα με σκοπό να εξασφαλίσουν ρευστότητα με εγγυήσεις και περιορίσαν την αστάθεια στα επιτόκια της βραχυπρόθεσμης αγοράς. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα πάγωσε τις αυξήσεις επιτοκίων και κατευθυνόταν προς πιθανές μειώσεις. Μάλιστα η ΕΚΤ θεωρείται υπεύθυνη για την επέκταση της κρίσης στην Ευρωζώνη αφού αρχικά την αγνόησε και ξεκίνησε την αύξηση των επιτοκίων για την αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων υπερεκτιμώντας τις ικανότητες των ισχυρών οικονομιών της Ευρώπης και παραβλέποντας τις αδυναμίες και τα ελλείμματα άλλων οικονομιών που μπορεί να εμφάνιζαν άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Ως αποτέλεσμα είχαμε την ραγδαία υποτίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ, η ραγδαία αύξηση του πετρελαίου σε συνδυασμό αυτών με την πιστωτική στενότητα και την έλλειψη ρευστότητας ανατράπηκε η αναπτυξιακή δυναμική των χωρών της Ευρωζώνης.

Βασικά επειδή τα προβλήματα στον χρηματοπιστωτικό τομέα διαφέρουν κατά πολύ μεταξύ των επί μέρους χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης γι' αυτό το λόγο διαφέρουν και οι επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία τους. Συνοπτικά οι πιο σημαντικές επιπτώσεις είναι οι εξής:

- ü Μείωση του ΑΕΠ (-4 περίπου)
- ü Αύξηση ανεργίας (πάνω από 9%)

- Û Μείωση παραγωγής
- Û Μείωση εξαγωγών-εισαγωγών
- Û Μείωση επενδύσεων
- Û Ανομοιομορφία επιπτώσεων στους διάφορους κλάδους της οικονομίας
- Û Διαφορετικές συνθήκες εκκίνησης για την αντιμετώπιση της κρίσης
- Û Πρώτα το κράτος-μέλος μας και έπειτα η ΕΕ

4. Η κρίση στην Ευρωζώνη

4.1 Ο ρόλος του ευρώ

Το ευρώ είναι το ενιαίο νόμισμα με το οποίο κυβερνήσεις, επιχειρήσεις και ιδιώτες της ευρωζώνης πραγματοποιούν και δέχονται πληρωμές για εμπορεύματα και υπηρεσίες. Χρησιμοποιείται επίσης για τη δημιουργία και την αποθεματοποίηση πλούτου με τη μορφή επενδύσεων και αποταμιεύσεων. Ωστόσο, το μέγεθος, η σταθερότητα και η ευρωστία της οικονομίας της ευρωζώνης, της δεύτερης μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες, κάνουν το ευρώ όλο και πιο ελκυστικό ακόμη και έξω από τα σύνορα της ΕΕ.

Οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί τομείς τρίτων χωρών αποκτούν και χρησιμοποιούν το ευρώ για πολλούς σκοπούς, μεταξύ άλλων, για το εμπόριο ή ως συναλλαγματικά αποθεματικά. Για το λόγο αυτό το ευρώ είναι σήμερα το δεύτερο σημαντικότερο διεθνές νόμισμα μετά το δολάριο των ΗΠΑ.

Το ευρώ χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο για την έκδοση κρατικών και εταιρικών ομολόγων σε παγκόσμιο επίπεδο. Στο τέλος του 2006, το μερίδιο του ευρώ στις διεθνείς αγορές χρεωστικών τίτλων ανερχόταν στο ένα τρίτο, ενώ του δολαρίου ΗΠΑ στο 44%. Οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται διεθνώς συνάπτουν σημαντικά δάνεια σε ευρώ σε όλο τον κόσμο. Το ευρώ είναι το δεύτερο νόμισμα που χρησιμοποιείται στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος, συμμετέχοντας στο 40% περίπου των καθημερινών συναλλαγών. Το ευρώ χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό για τις τιμολογήσεις και τις πληρωμές στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές, όχι μόνο μεταξύ της ευρωζώνης και τρίτων χωρών, αλλά και, σε μικρότερη έκταση, μεταξύ τρίτων χωρών. Το ευρώ χρησιμοποιείται συχνά, παράλληλα με το δολάριο ΗΠΑ, ως σημαντικό νόμισμα αποθεμάτων για την αντιμετώπιση νομισματικών κρίσεων. Στο τέλος του 2006, περισσότερο από το ένα τέταρτο των παγκόσμιων συναλλαγματικών αποθεματικών ήταν σε ευρώ, σε σχέση με 18% το 1999. Οι αναπτυσσόμενες χώρες συγκαταλέγονται μεταξύ των χωρών που έχουν αυξήσει περισσότερο τα αποθέματά τους σε ευρώ, από 18% το 1999 σε περίπου 30% το 2006. Ορισμένες χώρες διαχειρίζονται το νόμισμά τους συνδέοντάς το με το ευρώ, το οποίο λειτουργεί ως αγκυροβόλιο ή ως νόμισμα "πρόσδεσης".

Ο χαρακτήρας του ευρώ ως παγκόσμιου νομίσματος, σε συνδυασμό με το μέγεθος και το οικονομικό βάρος της ευρωζώνης, οδηγεί προεξάρχοντες διεθνείς

οικονομικούς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ και η G20, να αντιμετωπίζουν όλο και συχνότερα την οικονομία της ευρωζώνης ως μία ενότητα, με αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκτά ισχυρότερη φωνή στον κόσμο.

Για να επωφεληθεί από αυτή την ισχυρότερη θέση και να συμβάλει αποτελεσματικά στην παγκόσμια δημοσιονομική σταθερότητα, η ευρωζώνη εκφράζεται όλο και συχνότερα με μία φωνή στις σημαντικές οικονομικές συναντήσεις. Αυτό επιτυγχάνεται με τη στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, καθώς και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο διεθνών οικονομικών συναντήσεων.

Ορισμένες τρίτες χώρες και περιφέρειες συνδέονται ακόμη στενότερα με το ευρώ. Το σταθερό νομισματικό σύστημα μέσα στο οποίο λειτουργεί το ευρώ, το καθιστά ελκυστικό νόμισμα "πρόσδεσης" γι' αυτές, ιδίως για όσες έχουν συνάψει ειδικές ρυθμίσεις με την ΕΕ, όπως συμφωνίες προτιμησιακών εμπορικών συναλλαγών. Συνδέοντας το νόμισμά τους με το ευρώ, επιτυγχάνουν μεγαλύτερη σιγουριά και σταθερότητα για τις εθνικές τους οικονομίες.

Το ευρώ χρησιμοποιείται επίσης ευρέως σε τρίτες χώρες και περιφέρειες που γειτνιάζουν με την ευρωζώνη, για παράδειγμα στη νοτιοανατολική Ευρώπη, ενώ κάποιες άλλες χώρες όπως το Ανδόρα, Μονακό, ο Άγιος Μαρίνος και το Βατικανό, χρησιμοποιούν το ευρώ ως το επίσημο νόμισμά τους βάσει ειδικών νομισματικών ρυθμίσεων με την ΕΕ και μπορούν να εκδίδουν τα δικά τους κέρματα ευρώ εντός ορισμένων ποσοτικών ορίων.

Τα οφέλη μιας νομισματικής ένωσης σε μικρο-οικονομικό επίπεδο αναφέρονται κυρίως στην αύξηση του ανταγωνισμού, στη μείωση του κόστους συναλλαγής, του συναλλαγματικού ρίσκου, της κερδοσκοπίας και της πίεσης για προστατευτικά μέτρα, με στόχο την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών, των επενδύσεων και τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Ως αντιστάθμισμα των παραπάνω, η κάθε χώρα μέλος χάνει τη δυνατότητα άσκησης συναλλαγματικής, νομισματικής και εμπορικής πολιτικής για την αντιμετώπιση μακρο-οικονομικών ανισορροπιών, πράγμα που καθίσταται ιδιαίτερα οδυνηρό σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας και ύφεσης.

4.2 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα του ευρώ

Πλεονεκτήματα

Το κοινό νόμισμα δίνει ώθηση στις συναλλαγές εντός της ευρωζώνης, λόγω ακριβώς της απουσίας των συναλλαγματικών ισοτιμιών (μείωση της αβεβαιότητας των ισοτιμιών) και κατ' επέκταση θα ενισχυθούν οι επενδύσεις και μέσα από αυτές η αύξηση του ΑΕΠ. Η διαδικασία αυτή συμπεριλαμβάνει την ευκολότερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργασίας, καθώς και χαμηλότερο κόστος των εμπορικών και χρηματοοικονομικών συναλλαγών (απουσία κόστους μετατροπής νομισμάτων). Επίσης εκλείπει ο κίνδυνος κερδοσκοπικών φαινομένων σε βάρος των εθνικών νομισμάτων (ειδικότερα των αδύναμων οικονομιών). Γίνεται εφικτή, ακόμη, η τόνωση του ανταγωνισμού εντός της ευρωζώνης λόγω της αυξανόμενης διαφάνειας των τιμών, αφού τα μεγέθη είναι πλέον ευκόλως συγκρίσιμα.

Επίσης δημιουργούνται πολιτικά πλεονεκτήματα με την ανάπτυξη της αίσθησης της ενότητας μεταξύ των χωρών μελών, αλλά και με την ικανότητα ανταγωνισμού στο διεθνές πολιτικό-οικονομικό σκηνικό με το δολάριο και το γιεν. Τα κράτη μέλη μπορούν να διακρατούν λιγότερα αποθεματικά ως ποσότητα και λιγότερο διαφοροποιημένα από ότι πριν (έμμεση απελευθέρωση πόρων για επενδύσεις). Ταυτόχρονα τα υπόλοιπα κράτη που αυξάνουν τα αποθεματικά τους σε ευρώ θα προσδώσουν μεγαλύτερη σημασία και επιρροή στο κοινό νόμισμα και στην ΕΕ.

Μειονεκτήματα

Το πιο σημαντικό κόστος από την εισαγωγή του κοινού νομίσματος είναι ότι τα συμμετέχοντα ευρωπαϊκά κράτη δεν μπορούν πλέον να ασκούν τη δική τους νομισματική πολιτική. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) με τη συμμετοχή των χωρών της ζώνης του ευρώ καθορίζει μια ενιαία νομισματική πολιτική για όλη την ευρωζώνη. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών της ευρωζώνης ελέγχουν τις τοπικές συνθήκες, αλλά δεν ασκούν καμία επιρροή στην προσφορά χρήματος και τα επιτόκια. Έτσι, αν μια χώρα ανησυχεί για τον πληθωρισμό και μια άλλη βρίσκεται σε ύφεση, η κοινή νομισματική πολιτική δεν μπορεί να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα και τα δυο προβλήματα.

Άλλες επιπτώσεις έχουν να κάνουν με την πολιτική και κοινωνική δομή της ΕΕ. Τα δυο βασικά προαπαιτούμενα για την πλήρη αξιοποίηση των ωφελημάτων του

κοινού νομίματος δεν υπάρχουν σε ικανοποιητικό βαθμό (μειωμένη κινητικότητα της εργασίας και έλλειψη ικανής κεντρικής πολιτικής αρχής επιβολής δημοσιονομικής πολιτικής).

4.3 Οικονομικές διαφοροποιήσεις στην ευρωζώνη

Η ζώνη του ευρώ δεν αποτελείται από κράτη με ομοιόμορφες οικονομίες αντίθετα μπορούμε να πούμε πως οι οικονομίες που αποτελούν την ευρωζώνη διαφέρουν πολύ μεταξύ τους. Σημαντικές διαρθρωτικές και δομικές διαφορές παρατηρούμε ανάμεσα στο Ευρωπαϊκό βορρά και στον Ευρωπαϊκό νότο. Οι χώρες του βορρά είναι αναπτυγμένες ενώ οι χώρες του νότου πάντα ταλανίζονταν από ένα υδροκέφαλο και δυσκίνητο κράτος, με κλειστές αγορές και χαμηλή παραγωγικότητα. Λοιπόν η δημιουργία της ευρωζώνης έδωσε σημαντικό πλεονέκτημα εκκίνησης στις ήδη ανεπτυγμένες χώρες του Βορρά, καταδικάζοντας τον Νότο στη συσσώρευση ελλειμμάτων και μετατρέποντας σε μεγάλο βαθμό σε διαρθρωτικά τα πλεονάσματα του Βορρά και τα ελλείμματα του Νότου. Ουσιαστικά στην ευρωζώνη η οποία είναι ζώνη ελεύθερου εμπορίου και κοινού νομίματος οι οικονομικοί πόροι εισέρρεαν προς τον πλεονασματικό Βορρά, ενώ ο ελλειμματικός Νότος συσσώρευε χρέη.

Κάτω από άλλες συνθήκες, οι ελλειμματικές χώρες του Νότου θα υποτιμούσαν το νόμισμά τους ή θα επέβαλαν προστατευτικά μέτρα. Μέσα στην ΟΝΕ όμως, η μεταφορά πόρων από τον Νότο στον Βορρά θα έφερνε μια νέα ισορροπία μέσω της αύξησης των μισθών στον πλεονασματικό Βορρά και της μείωσης των μισθών στον ελλειμματικό Νότο, επαναφέροντας έτσι τη χαμένη τους ανταγωνιστικότητα. Δυστυχώς όμως, για πολλά χρόνια γινόταν ακριβώς το αντίθετο: ένας συνδυασμός κυβερνητικών πολιτικών και διαρθρωτικών χαρακτηριστικών οδήγησαν σε αυξήσεις μισθών πάνω από την παραγωγικότητα στις χώρες του Νότου, τη στιγμή που ο Νότος επιτύγχανε σημαντικές αυξήσεις στη μέση παραγωγικότητα. Ενώ η Γερμανία ακολουθούσε πολιτική “wage dumping” για τη στήριξη των εξαγωγών της, με αποτέλεσμα χώρες όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Ελλάδα να απολέσουν ένα μεγάλο μέρος της ανταγωνιστικότητάς τους και να συσσωρεύουν ελλείμματα και χρέη οδηγώντας την ευρωζώνη στην πρώτη σημαντική κρίση της σύντομης ιστορίας της.

Οι διαμάχες μέσα στην ευρωζώνη είναι αποτέλεσμα της απουσίας κεντρικής οικονομικής διακυβέρνησης, με αποτέλεσμα να συγκρούονται διάφορες εθνικές οικονομικές πολιτικές και στρατηγικές. Σε μια νομισματική ένωση, όπως π.χ. των ΗΠΑ, υπάρχει κεντρική οικονομική διακυβέρνηση, αλλά και αλληλεγγύη. Στην ΟΝΕ συγκρούονται διάφορες εθνικές στρατηγικές, οι οποίες σε συνδυασμό με την έλλειψη κεντρικής διακυβέρνησης και ουσιαστικής αλληλεγγύης μετατρέπουν τα προβλήματα σε κρίσεις.

4.4 Το εμπόριο στην Ευρώπη

Η ενίσχυση του εμπορίου στην ΕΕ αποτελεί τον βέλτιστο τρόπο οικονομικής μεγέθυνσης χωρίς άντληση πόρων από δημόσιους φορείς. Η συμβολή της εξωτερικής ζήτησης στο ΑΕΠ είναι η σημαντικότερη πηγή μεγέθυνσης της ΕΕ, καθώς οι συνιστώσες της εγχώριας ζήτησης, του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, παραμένουν ασθενείς. Πράγματι, με τη συνεισφορά του εμπορίου στο ΑΕΠ το 2012 (+0,9 ποσοστιαίες μονάδες) μειώθηκε το μέγεθος της ύφεσης στην ΕΕ με συντελεστή τέσσερα, πράγμα που βοήθησε να αντισταθμιστεί η μείωση της εγχώριας ζήτησης και των αποθεμάτων (-1,2 μονάδες). Η συμβολή της εξωτερικής ζήτησης στην οικονομική ανάπτυξη πρόκειται να αυξηθεί στο μέλλον, καθώς το 90% της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης κατά τα επόμενα 10-15 έτη αναμένεται να προέλθει από χώρες εκτός Ευρώπης, με το ένα τρίτο του ποσοστού αυτού να προέρχεται από την Κίνα. Για να είναι βιώσιμη, η οικονομική ανάκαμψη θα πρέπει να παγιωθεί μέσω ισχυρότερων δεσμών με τα νέα κέντρα της παγκόσμιας ανάπτυξης και να ισχυροποιηθεί στις αγορές η εξαγωγική της δράση. Η αύξηση του εμπορίου συμβάλει επίσης στην ανάπτυξη μέσω της οικονομίας της προσφοράς και της ζήτησης. Η ελευθέρωση του εμπορίου αποτελεί μείζονα διαρθρωτική μεταρρύθμιση αυτή καθαυτή, που θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για καινοτομία και ισχυρότερη αύξηση της παραγωγικότητας.

Με τις εμπορικές και επενδυτικές ροές διαδίδονται νέες ιδέες και καινοτομίες, νέες τεχνολογίες και η βέλτιστη έρευνα, με αποτέλεσμα τα βελτιωμένα προϊόντα και υπηρεσίες που χρησιμοποιούν το κοινό και οι επιχειρήσεις. Ως αποτέλεσμα βελτιστοποιείτε η παραγωγή και αναπτύσσονται οικονομίες κλίμακας, που συμβάλουν στην ταχεία ανάπτυξη. Μακροπρόθεσμα στοιχεία από χώρες της ΕΕ αποδεικνύουν ότι αύξηση κατά 1% στο άνοιγμα της οικονομίας οδηγεί σε αύξηση

κατά 0,6% της παραγωγικότητας της εργασίας. Επενεργώντας τόσο στην προσφορά όσο και στη ζήτηση, το εμπόριο αποτελεί ισχυρό εργαλείο για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης. Η εμπορική πολιτική αποτελεί, επομένως, ουσιώδες σημείο του συμφώνου ανάπτυξης της ΕΕ. Οι εμπορικές συναλλαγές είναι επίσης σημαντικές για τη διαχείριση της ανεργίας και την ώθηση της απασχόλησης: περίπου 30 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην ΕΕ εξαρτώνται από τις πωλήσεις προς τον υπόλοιπο κόσμο, δηλαδή αύξηση κατά 10 εκατομμύρια από το 1995. Κατά μέσο όρο, κάθε επιπρόσθετο ποσό δισ. ευρώ εξαγωγών υποστηρίζει 15.000 πρόσθετες θέσεις εργασίας σε όλη την ΕΕ.

4.5 Διαχρονικές επιδόσεις της ΕΕ

Παρά την ίδια εμπορική πολιτική, τις ίδιες εξωτερικές συνθήκες και το ίδιο νόμισμα, οι εμπορικές επιδόσεις των κρατών μελών είναι εξαιρετικά ανομοιογενείς. Κατά τη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών, το εμπορικό ισοζύγιο δεκαέξι χωρών έχει επιδεινωθεί, ενώ έχει βελτιωθεί κατά συγκρίσιμα ποσά στα άλλα έντεκα. Ορισμένα κράτη μέλη έχασαν γρήγορα μερίδιο αγοράς στο παγκόσμιο εμπόριο, ενώ άλλα ποτέ δεν ήταν τόσο ισχυρά όσο σήμερα.

Η ανταγωνιστικότητα πρέπει επομένως να βασιστεί στις σωστές πολιτικές στο εσωτερικό. Αυτό σημαίνει ότι κάθε κράτος οφείλει να αναπτύξει εκείνους τους φορείς που του επιτρέπουν να λειτουργήσει αυτόνομα στις παγκόσμιες αγορές αλλά και ως μέλος ενός συνόλου, χωρίς να παρουσιάζονται δυσαρμονίες.

Η διαφορά μεταξύ των επιδόσεων των κρατών μελών υποδηλώνει μάλλον πρόβλημα ανταγωνιστικότητας στις χώρες που μειονεκτούν και όχι πρόβλημα με την εμπορική πολιτική. Το πρόβλημα οφείλετε στις εμπορικές συναλλαγές με τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ και όχι με τις τρίτες χώρες. Έτσι παρουσιάζεται αύξηση του ελλείμματος των ασθενέστερων χωρών. Κατά συνέπεια, για την αντιμετώπισή του θα πρέπει να ενισχύσουν την ικανότητά τους να ανταγωνίζονται εντός της ενιαίας αγοράς και έπειτα να βγουν εκτός συνόρων ΕΕ. Η λύση συχνά έγκειται σε εσωτερικές μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, την αγορά εργασίας, την καινοτομία και γενικότερα σε όλες τις πολιτικές που επηρεάζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι χώρες που έχουν προχωρήσει σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έχουν ήδη επιτύχει επανεξισορρόπηση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τους.

4.6 Οι αντιδράσεις της ΕΕ στην οικονομική κρίση

Η ΕΕ όταν άρχισε να παίρνει μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης είχε σαν πρώτο στόχο την ενίσχυση των εθνικών χρηματοπιστωτικών συστημάτων έτσι ώστε να αποφευχθούν τυχόν καταρρεύσεις μέσω βέβαια διαφόρων, σε εθνικό επίπεδο, μέτρων. Έπειτα άρχισε να χαλαρώνει την νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Κεντρικών Τραπεζών και των άλλων χωρών. Τα μέτρα χαλάρωσης της ΕΚΤ ήταν η μείωση επιτοκίων και επιμήκυνση του χρόνου δανεισμού τα οποία βοηθούν στην μείωση του πληθωρισμού και στην αύξηση της συνολικής ρευστότητας.

Ο δεύτερος στόχος που είχε βάλει η ΕΕ ήταν η στήριξη της πραγματικής οικονομίας. Σε αυτή την περίπτωση το βάρος έπεσε στην δημοσιονομική πολιτική. Ουσιαστικά ακολούθησαν επεκτατική δημοσιονομική πολιτική με αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας του Σύμφωνου Σταθερότητας. Υπήρχε μια προσωρινή απόκλιση επιστροφής στην δημοσιονομική πειθαρχία όπως και οδηγός προσαρμογής για κάθε χώρα ξεχωριστά.

Επιπλέον δημιουργήθηκαν κατευθυντήριες γραμμές για πρόσθετες δημόσιες δαπάνες οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν έγκαιρες, στοχευμένες, προσωρινές και συντονισμένες. Βέβαια αυτές συνοδεύονταν μέσω του σκέλους των δαπανών και των εσόδων συνοδευόμενες από διαρθρωτικές αλλαγές.

Η ΕΕ αύξησε την βοήθεια για στήριξη ισοζυγίου πληρωμών για χώρες εκτός της ΟΝΕ από 25 δις στα 30 με πρώτη μεγάλη βοήθεια στην Ρουμανία. Επίσης συνέχισε την προώθηση των στόχων της συνθήκης της Λισσαβόνας με την ενίσχυση της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας με έμφαση στην ενέργεια και στις κλιματικές αλλαγές.

Τέλος είχαμε διεθνείς πρωτοβουλίες και δράσεις που είχε σαν στόχο την ενίσχυση της παγκόσμιας ρευστότητας και την προώθηση του διεθνούς εμπορίου όπως και την ενίσχυση των αναπτυσσόμενων χωρών.

4.7 Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στο εμπόριο

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει το εμπόριο στην ΕΕ, όπως και παγκοσμίως είχε δυσμενείς επιπτώσεις. Οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά πολύ ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες ενώ οι εισαγωγές μειώθηκαν και αυτές αλλά σε μικρότερο βαθμό από τις εξαγωγές έτσι υπάρχει μια ανισορροπία στον ευρωπαϊκό εμπόριο. Στις αναπτυγμένες χώρες δεν υπήρχε μεγάλο πρόβλημα διότι μπορούσαν να αντεπεξέλθουν όμως οι αναπτυσσόμενες χώρες καταστράφηκαν και μαζί με το εμπόριο ακολούθησαν και άλλα δεινά για τις χώρες αυτές όπως η αύξηση της ανεργίας, η μείωση των μισθών και πολλά άλλα τα οποία τα έχουμε αναφέρει και παραπάνω.

Οι συνέπειες στις αναπτυσσόμενες χώρες τις ΕΕ ήταν δραματικές οι περισσότερες από αυτές αν όχι όλες διέθεταν υψηλά δημοσιονομικά και εμπορικά ελλείμματα όπου και κλόνιζαν την εμπιστοσύνη των διεθνών αγορών. Αν οι χώρες αυτές διέθεταν δικό τους νόμισμα θα μπορούσαν να μετακυλήσουν ένα μέρος της ανταγωνιστικής προσαρμογής προς τους εμπορικούς εταίρους των αναπτυγμένων χωρών της ΕΕ ή και μη με άμεση υποτίμηση του εθνικού τους νομίσματος. Η Ελλάδα αποτελεί κλασικό παράδειγμα οικονομίας με βαθιές διαρθρωτικές αδυναμίες, ένα υδροκέφαλο αναποτελεσματικό κράτος, μια εγχώρια κλειστή οικονομία κι έναν ιδιωτικό τομέα εξαρτώμενο σε μεγάλο βαθμό από την κεντρική διοίκηση.

Ένας αποτελεσματικός μηχανισμός τύπου Keynes θα απέτρεπε από νωρίς τη δημιουργία τέτοιων μεγάλων ανισορροπιών και θα βοηθούσε την ευρωζώνη συνολικά να κυριαρχεί στα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών με αναπτυξιακό τρόπο και χωρίς να προβαίνει σε επώδυνα αποπληθωριστικά μέτρα. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι το πρόβλημα είναι συστηματικό και η επιμονή σε μονοσήμαντες αντιπληθωριστικές πολιτικές μπορεί να εμβαθύνει την κρίση και να αυξήσει τις συγκρούσεις υπονομεύοντας τη μακροημέρευση του ευρώ.

5. Συμπέρασμα

Οι επιπτώσεις της κρίσης στο παγκόσμιο εμπόριο δείχνουν μια πιθανή πτώση 10% από το 2009. Αυτό αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη συρρίκνωση από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που προήλθε από την κατάρρευση της παγκόσμιας ζήτησης. Η διατήρηση της ροής του διεθνούς εμπορίου είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΕ και άλλες εξαγωγικού χαρακτήρα χώρες.

Σε γενικές γραμμές, λίγες μόνο χώρες κατέφυγαν στον προστατευτισμό στο εμπόριο. Η διεθνής κοινότητα απέφυγε έτσι την καθοδική σπείρα του προστατευτισμού, του τύπου που βιώσαμε κατά την εποχή της μεγάλης οικονομικής ύφεσης. Το ευρωπαϊκό μοντέλο της κοινωνίας μας, ο συνδυασμός ελεύθερης οικονομίας με υψηλό βαθμό κοινωνικής προστασίας, πρέπει να διατηρηθούν κατά τρόπο βιώσιμο, και αυτό θα χρειαστεί ανάπτυξη.

Βιώνουμε σήμερα μια περίοδο τεράστιων παγκόσμιων ανισορροπιών που τροφοδοτούνται αφενός από τα υπερβολικά εμπορικά ελλείμματα ορισμένων χωρών εις βάρος του αυξανόμενου εγχώριου χρέους και αφετέρου από τα εμπορικά πλεονάσματα που δημιουργούνται από τις εξαγωγές ορισμένων, ιδιαίτερα αναδυόμενων, χωρών, με εγχώρια κατανάλωση που δεν αυξάνεται με τον ίδιο ρυθμό.

Επιπλέον, η πολιτική ελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών που ασκείται μέχρι στιγμής απλώς και μόνο επιδείνωσε αυτές τις ανισορροπίες, αποδυναμώνοντας, ιδίως, τις φτωχότερες χώρες του πλανήτη. Αυτές οι χώρες, που ενθαρρύνθηκαν να εξειδικευθούν σε μονοκαλλιέργειες προς εξαγωγή, βρέθηκαν, ως εκ τούτου, σε κατάσταση φτώχειας λόγω των ακραίων διακυμάνσεων στις τιμές των πρώτων υλών, η αστάθεια των οποίων αυξήθηκε ως αποτέλεσμα της διεθνούς κερδοσκοπίας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Ø ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗΣ Γ.Γ. (1999) ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΞΑΓΩΓΙΚΟ MARKETING, ΑΘΗΝΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
- Ø ΠΑΠΑΔΙΟΔΩΡΟΥ, Γ. Β (2002) ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΥΓΟΣ
- Ø ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε (2005) ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΑΘΗΝΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΈΛΛΗΝ
- Ø ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Β. ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ (2003), ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ LIBRO
- Ø ΓΙΩΤΗ-ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ο. , ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ, 2004
- Ø ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ Ι. (2011) , ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Ξένα

- Ø Winnie Wing-Yin Choi, 2005, “Real Exchange Rates, International Trade and Macroeconomic Fundamentals”, Department of Economics, Stanford University.
- Ø Stephen Woolcock, John Romalis, 2003, “Identifying the Relationship Between Trade and Exchange Rate Volatility”, Chicago GSB.
- Ø Sapir Andre, 1994, The impact of exchange rate fluctuations on EU trade, Centre of Economic Policy Research.
- Ø Andrew Abel, Ben Bernanke, 2002, Μακροοικονομική, Τόμος Β', Κριτική, Αθήνα.
- Ø Clark Peter Barton, 2004, A new look at exchange rate volatility and trade flows, International monetary fund

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Ø http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_el.htm

- Ø <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20100210&secondRef=ITEM-018&language=EL>
- Ø <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/externalsector/balance/commercial.aspx>
- Ø http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/7/2/3/index.tkl?lang=gr&s=1&e=10
- Ø <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=225&cnode=109>
- Ø <http://contramee.wordpress.com/2012/04/12/%CF%86%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%8D-%CF%80%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%B4%CF%8D%CE%BD/>
- Ø <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/4891/1/Malerou.pdf>
- Ø <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14113/1/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7+%CE%A4%CF%83%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%B7+%CE%95.pdf>
- Ø http://www.kostasmelas.gr/2013/10/blog-post_31.html
- Ø <http://www.avgi.gr/article/1233613/dimosionomiki-prosarmogi-stis-xores-tis-eurozonis>
- Ø https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cad=1&cad=rja&uact=8&ved=0CEMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fdes.panteion.gr%2Fdocs%2Fdpo_1_slides_int_trade_1_17_1_12.ppt&ei=Mw-FU83fC4mk0QXy14DYDA&usg=AFQjCNG4Hi4KoW3kYuFj2ppk1mwiiLJD4Q&sig2=Yk8ihq1Z5EV-43melf4P7g
- Ø <http://compus.uom.gr/INT168/document/EMPORIO.pdf>

- Ø <http://olympia.gr/2014/05/27/%CF%80%CE%BB%CE%B5%CF%8C%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%AC%CF%81%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CE%BC%CF%80%CF%8C/>

- Ø <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/4446/Lazaridou.pdf?sequence=1>

- Ø http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1169/1/Mamoukaris_Konstantinos.pdf

- Ø <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CE%B6%CF%8E%CE%BD%CE%B7>

- Ø http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_el.htm

- Ø <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=64013663>

- Ø <http://www.tanea.gr/tag-search/tag/%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CE%B6%CF%8E%CE%BD%CE%B7/>

- Ø http://el.wikibooks.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7._%CE%91%CE%B9%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1

- Ø http://www.acg.edu/ckeditor_assets/attachments/152/matsagganis.pdf

- Ø <http://kypseli.ouc.ac.cy/bitstream/handle/11128/1226/MBA-2013-00140.pdf?sequence=1>

- Ø <http://www.lib.teipat.gr/JeanMon/Papers/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97.pdf>
- Ø <http://www.sansimera.gr/articles/235>
- Ø http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/2/2/1/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=19&s=1&e=10
- Ø http://www.academia.edu/2258818/_Schuman
- Ø <http://www.scribd.com/doc/23775863/%CE%98%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%99%CE%91-%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%9F%CE%A5%CE%A3-%CE%95%CE%9C%CE%A0%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A5-%CE%95%CE%91%CE%A0-final>
- Ø <http://www.euretirio.com/2010/06/synallagmatiki-isotimia.html>
- Ø <http://oureu.blogspot.gr/2013/04/blog-post.html>
- Ø <http://www.greekmoney.gr/index.php/permalink/100517.html>
- Ø <http://www.skai.gr/news/finance/article/244038/auxisi-exaggon-kai-meiosi-eisaggon-alla-kai-pali-eboriko-elleimma-gia-ellada/>